

naš tednik

LETO XXIX — Številka 48 1. decembra 1977 Cena 4.— šil. (4 din)
Poština plačana v gotovini P. b. b.
Erscheinungsort Klagenfurt Verlagspostamt 9020 Klagenfurt

Dobri vas: 70 let kulturnega društva

Slovensko prosvetno društvo „Srce“ v Dobri vasi, eno najstarejših slovenskih kulturnih društev na Koroškem, je v nedeljo proslavljalo svojo 70-letnico. Dobrolski Narodni dom je bil zdaleč premaj-

hen, da bi sprejel vse obiskovalce. Številni ljudje so stali pred vrati, nastopajoči pa so bili stlačeni v garderobi za odrom. Mnogo je bilo častnih gostov, program sam pa je bila demonstracija življenjske

1907 so igrali prvo igro — „Trije tički“. Dve leti navrh so sklenili izgraditi lasten oder. Že v tedanjem času so Slovence zmerjali za „črnuhle“, da so mogli takoj po vojni postati „komunisti“ in „banditi“. Leta 1913 je Posojilnica kupila Paternužovo hišo, da se zgradi tam društveni dom.

Hudi so bili časi po plebiscitu, ko je takratni župan Taurer metal društvu polena med noge, kjer je le mogel. Akoravno društveni dom za stanovanje ni bil primeren, je zasegla občina prostore. Prvo obravnavo so — na koroških tleh — Slovenci izgubili, a so se pritožili na ministrstvo ter na vrhovno sodišče, ki je razsodbo dobrolskega sodišča razveljavilo. Prišlo je do ponovne obravnave, tokrat se je posojilnica poslužila advokata. Obravnavo so na njegov predlog morali preložiti, ker je župan nastopil istočasno v vlogi tožnika in sodnika-prisednika. Besni župan je isti dan še pustil zapečatiti prostore.

Leta 1938 je dvorano zasedel Reichsarbeitsdienst, do leta 1941 je NSDAP uničila vse društvene zapiske in dokumente, prav tako knjižnico, garderobo in upravo ter radionapravo. Takoj po vojni so francoski ujetniki raztrgali zastor, angleži s kurjenjem uničili pod in pri odhodu demolirali električne naprave.

Po vojni je iz „Slovenskega katoliškega izobraževalnega društva“ nastalo Slovensko prosvetno društvo „Srce“. Vendar je društveno delovanje pešalo, vzrok so bili tudi nezadovoljivi prostori. Leta 1972 je dr. Luka Sienčnik, ki je ponovno prevzel predsedstvo društva, prosil župana za podporo. Le-ta ga vpraša, kaj društvo sploh dela. To vprašanje je dalo društvenikom misliti. S pomočjo Posojilnice so se lotili izgradnje novih društvenih prostorov, farna mladina se jim je pridružila, leta 1975 so potem mogli otvoriti nove prostore.

Delovanje je medtem šlo naprej, da, celo intenziviralo se je. V ne- (Nadaljevanje na 5. strani)

volje dobrolskih Slovencev in znak novega zagona pri aktivnem kulturnem ustvarjanju.

Med častnimi gosti, ki jih je pozdravil predsednik društva Tine Wastl, so bili župan Adolf Hafner, podžupan, poslanec Leo Uster, predsednika NSKS in ZSO dr. Matjež Grilc in dr. Franci Zwitter, glavni kandidat KEL dr. Pavle Apovnik, šolski nadzornik Rudi Vouk, gimnazijski ravnatelj dr. Zablatnik, generalni konzul SFRJ Milan Šamec in konzul Peter Zupančič, predsednika osrednjih kulturnih organizacij Lovro Kaselj in Valentin Polanšek, prošt Franc Brumnik, okrajni sodnik dr. Wagner in številni drugi. Dr. Luka Sienčnik, častni predsednik „Srca“, je v zelo zanimivem pogledu nazaj nakazal najvažnejše postojanke društvenega delovanja od ustanovitve naprej. Prav z ustanovnimi leti se je obširno ukvarjal. Dejal je, da je zgodovina društva tesno povezana z zgodovino posojilnice. Ustanovni občni zbor je bil 25. marca 1906 pri Harihu, sklicala sta ga predsednik posojilnice Janez Šmah in kaplan Ivan Kogelnik. Prav kaplani so bili bistveni stebri ves čas od društvenega obstoja. Leta

NSKS in ZSO pozivata na

POHOD PO DVOJEZIČNI KOROŠKI

Od Pliberka do Brda v nedeljo, 4. decembra 1977

- Za človekove pravice, za člen 7 Proti zakonu o narodnih skupnostih
- Proti zoževanju demokratičnih pravic v Avstriji
- Proti psihičnemu terorju Proti političnim procesom
- Za enakopravno gospodarsko pospeševanje južne Koroške

Pohod bo z osebnimi avtomobili ob vsakem vremenu.

Zbirališče in čas odhoda: Pliberk, pred Posojilnico, ob 7,30, Borovlje, na Glavnem trgu, ob 9,45, Celovec, neasfaltiran parkirni prostor ob glavnem kolodvoru, ob 9,30, Loče, pri Pušniku, ob 11,30. Ne pozabite na toplo obleko! Kdor ima, naj vzame za vsak slučaj vrv in verige s seboj. Po možnosti naj vzamejo tudi sovozači s seboj šofersko izkaznico. Za starejše ljudi bo prevoz z avtobusi.

Zaključna prireditev na Brdu/Šmohor

Informacije: pri krajevnih organizacijah in po tel: 0 42 22 - 72 5 65, 32 5 50, 84 9 24. Tiste, ki v nedeljo zjutraj nimajo prilike več za sveto mašo, opozarjamo na zadnja pokoncilska določila, da velja sv. maša v soboto zvečer kot polnovredna izpolnitev nedeljske dolžnosti.

Pogled na častne goste v Dobri vasi.

Svoboda slovenskega kristjana

K temi „Problem svobode za slovenskega kristjana na Koroškem“ je pred ljubljansko teološko fakulteto spregovoril zadnji sredo osrednji tajnik NSKS Filip Warasch. Dejal je, da je koroška sinoda kot prvi cerkveni gremij na Koroškem priznala problem kot takega. Škofija je s tem prvič po 50 letih priznala resnost problema in potrebo po reševanju problema.

Koroška sinoda je nadalje priznala, da obveznosti iz avstrijske državne pogodbe in njenega sedmega člena niso izpolnjene. Toda ne navede konkretno, katere obveznosti niso izpolnjene, niti ene ne navede. Sinoda poudari dolžnost kristjanov, da sodelujejo pri ureditvi koroškega spora in ponudi se državi za posrednico pri reševanju tega spora. Kot nadaljnjo pozitivno točko je treba omeniti, da je sinoda poudarila dolžnost krščanskih članov večinskega naroda, da se zavzamejo za jezikovno in kulturno samostojnost manjšin. Koroška škofijska sinoda je

nadalje priporočila:

- duhovščini dvojezičnega ozemlja, da se priuči obeh jezikov;
- dvojezičnost župnijskih formularjev;
- avstrijski državi — reformo zakona o šolstvu glede pouka krščanskega nauka.

Kot negativne točke je omenil, da je bil cilj prizadevanj sinode „sprava“, „mir“, ne toliko pravica, sploh pa niti besede ni bilo rečenega o popravni po cerkveni krivdi zamujenega ali uničenega.

Leta 1922 je bilo na južnem Koroškem 81 far s slovenskim liturgičnim jezikom in 17 dvojezičnih. Leta 1976 pa je bilo 8 slovenskih far, 66 dvojezičnih in 24 izključno nemških na področju južne Koroške, kjer je bilo l. 1922 še 98 vsaj dvojezičnih far.

Warasch je omenil, da je tisti čas o „spravi“ in „miru“ dosti pisalo koroško časopisje, kakor piše vselej, ko je treba pomiriti Slovence, ko koroškim Slovincem spet vzamejo katero pravico.

GOSPODARSKI KOMENTAR:

Problemi kmetijstva v parlamentu

Zadnja leta postajajo problemi kmetov na mednarodni ravni čedalje aktualnejši. Celovito gledano gre za dolgo vrsto vprašanj, ki jih je treba rešiti,

● da bodo ljudje, ki delajo v kmetijstvu, za svoje delo dobili zagotovljen zaslužek, ki bo odgovarjal onemu v drugih poklicih,

● da bo tudi v primeru resnih mednarodnih finančnih in vojaških zapletljajev zagotovljena oskrba prebivalstva z potrebnimi kalorijami in

● da bo ostal življenjski prostor ljudi takšen kot je in da se ne bo poslabšal.

S temi problemi in z dolgo vrsto s tem povezanih vprašanj se moramo že precej let soočiti tudi v Avstriji. V stvari družbenih vprašanj leži, da se njihova problematika ni zmanjšala, marveč da se očitno veča. Kmečki človek je bil v razvoju industrijsko-konsumne družbe puščen ob robu. Zato postaja čedalje bolj družbeni problem. Tudi pri nas je število tistih, ki orjejo in sejejo in ki vzreajo in pitajo, v zadnjih letih čedalje bolj nazadovalo, medtem ko je število tistih, ki hočejo vsak dan po svojih željah pogrnjeno mizo, iz leta v leto naraščalo. Žal naši družbeni činitelji s tem povezane problematike ne jemljejo tako resno na znanje kot po deželah, kjer je delež kmečkih proizvajalcev medtem že padel pod deset odstotkov celokupnega prebivalstva. Pri nas se zaenkrat giblje še preko deset odstotkov, po deželah na zahodu pa znaša le še 5 do 7 odstotkov.

Baš zaradi teh okoliščin in spričo strukture avstrijskega kmetijstva in njegovih prirodnih pogojev je zadnje tedne na politični ravni v polnem teku dokaj trda diskusija glede vprašanja: kakšno vlogo prisojja družba kmetijstvu in kaj je pripravljena prispevati za reševanje njegovih problemov in za zagotovitev prehrane prebivalstva?

K temu vprašanju v pojasnilo naslednje:

1. Od leta 1960 je v veljavi zakon o kmetijstvu. Njegov instrumentarij obstaja iz naloge vlade, da pred vsako proračunsko debato v parlamentu predloži poročilo o položaju kmetijstva (zeleno poročilo) v preteklem letu in da istočasno predloži načrt za pospeševanje kmetijstva v naslednjem letu (zeleni načrt).

2. Iz zelenega poročila za leto 1976 je mogoče povzeti, da se je celokupna vrednost kmetijske proizvodnje zvišala za 4,5 odstotkov, torej znatno manj kot je padla kupna moč pridelanega šilinga. Kmečki ljudje torej svoj zaslužek niso mo-

gli zvišati tako kot so se podražile cene gospodarskih in osebnih potrebščin na kmetiji.

3. S pomočjo vrste reform na področju pospeševanja kmetijstva, do katerih je prišlo v zadnjih letih, je uspelo skrajšati razlike med dohodki ravninskih kmetov in med onimi hribovskih kmetov. Vendar slednji še zdaleka ne dosegajo letnega zaslužka, kakor ga imajo ravninski kmetje, kaj šele zaslužka ljudi, ki so zaposleni v industriji in na terciarnem sektorju gospodarstva.

4. Na osnovi zadnjega zelenega poročila je vlada parlamentu predlagala, da za leto 1978 v državnem proračunu v prid kmetijstva in v prid oskrbe prebivalstva z živili odobri naslednje izdatke:

● za splošno pospeševanje kmetijstva 31,8 milijonov šilingov,

● za izvajanje posebnega programa v prid gorskih kmetov 453,6 milijonov šilingov.

● za akcije na področju zelene načrta 942,6 milijonov šilingov in

● za vodno gospodarstvo 984 milijonov šilingov.

Skupno s personalnimi in stvarnimi izdatki kmetijskega ministristva in njegovih ustanov je predvidenih 3,9 milijard šilingov izdatkov.

5. K tem ukrepom neposrednega

pospeševanja kmetijstva — ki je po uvodoma nakazanih problemih dokaj skromno — pride še 2,9 milijard šilingov, ki jih ima vlada pripravljenih ne toliko v prid kmečkega prebivalstva kot pa v prid konzumentov živil in trgovine z njimi. Od tega zneska je predvidenih

● 485 milijonov šilingov za izdatke po zakonu o gospodarstvu z žitom,

● 1758 milijonov šilingov za izdatke po zakonu o gospodarstvu z mlekom,

● 453 milijonov šilingov za izdatke po zakonu o pospeševanju trga s klavno živino in z mesom,

● 50 milijonov šilingov za izdatke po zakonu o gospodarstvu s sladkorjem in

● 103 milijone šilingov za izdatke po zakonu o izravnavi cen s krmnim žitom.

To so visoke postavke, če upoštevamo, da je prav na področju mednarodnega tržnega gospodarstva (import/eksport) posebno na področju mleka in oljaric mogoče najti vrsto možnosti, da bi taisti državni prispevek prišel v večji meri v prid

- avstrijskih kmetov,
- avstrijskih konzumentov živil in
- boljše zagotovitve oskrbe prebivalstva v času mednarodnih kon-

fliktov, ko ne bomo mogli več uvažati, kar smo se navadili uvažati.

Pod črto: Če bi v primeru resnejših mednarodnih konfliktov neke pomladi izpadla možnost uvoza nafte in beljakovinskih krmil, potem kljub sedanjim prepotentni mehanizaciji avstrijski kmetje ne bodo v stanju, da svoja polja pravočasno preorjejo in osejejo, da obdržijo molznost svojih krav in da zagotovijo oskrbo z mesom in mesnimi izdelki. Čež pol leta bi potem imeli veliko večje primanjkanje osnovnih živil kot smo jih imeli v obletjih zadnjih dveh svetovnih vojn, kajti v tem primeru skoraj nikjer ne bi našli par konj ali volov, še težje pa njim odgovarjajoče poljsko orodje.

V osnovi problematike kmetijstva gre torej v bistvu za to; kaj je naša družba pripravljena prispevati za dolgoročnejske skladiščenje osnovnih potrebščin zagotovitev kmetijske proizvodnje in za skladiščenje njenih pridelkov najmanj za leto dni?

Prav na to vprašanje pa politiki „otoka blaženih“ doslej še niso dali odgovora, čeprav bi ga bili v prid oskrbe prebivalstva z živili že davno dolžni dati. To in pa vprašanje nadaljnje usode kmečkih ljudi na svojem gruntu pa pušča tudi sedanja vlada kratkoročnega dopadanja iz svojih daljesežnejših političnih vidikov. (b)

Bacher: rjavi gvant bil premalo . . .

Herbert Bacher v bodoče ne bo več prvi mož koroške ÖVP. Ta sklep strankinih gremijev so v ponedeljek sporočili malce presenečeni koroški javnosti. Sicer je Bacher najpozneje od leta 1975 naprej nosil na sebi znamenje porazenca, kateremu ni uspelo dati svoji stranki večje pomembnosti. Medtem pa je deželni svetnik Stefan Knafl pridobil zase večino v ÖAAB-ju, delni organizaciji ÖVP za delojemalce, v tej zvezi pa je bila izrečena možnost po delitvi funkcij partijskega predsednika in glavnega kandidata pri naslednjih deželnozborskih volitvah. Zadnje nedeljo pa je po internih razpravah in bojih, o katerih je v javnosti dosihmal le malo znano, Bacher sam končno predlagal Knafla tudi za kandidata za predsednika stranke. Drži pa vsekakor, da Bacher v svoji stranki ni imel več docela va-jeti v rokah. N. pr. je pred dobrim mesecom dni izšel letak na vsa gospodinjstva, ki je na naslovni strani kazal fotografijo Knafla čisto v stilu aspiranta za deželnega

glavarja — brez vednosti Bacher-ja.

Že dolgo pa so v ÖVP diskutirali, ali zastopnik kmetijstva sploh še vleče, saj število nesamostojno zaposlenih stalno narašča in kmetijstvo, tradicionalno zaledje ÖVP, tej stranki ne more več zagurati večine. Veliko se je govorilo tudi o osebnosti, o značaju Bacher-ja, ki da svoji stranki ne more odpreti simpatij novih volilcev. O značaju se je govorilo tudi na zadnji tiskovni konferenci, ko sta Knafl in Bacher predstavila javnosti spremembo na vrhu stranke. Oba sta zatrjevala, da je bila odločilna predvsem narava Knafla. Toda z naruro samo se volitve ne dajo zmagati. Kaj več o morebitnih novih programskih točkah ali strategijah hoče Knafl šele povedati na občnem zboru stranke, ki bo 20. maja naslednjega leta. Če pa kdo iz maloštevilnih indicov kljub temu hoče kaj razbrati, temu bodi povedano: Knafl se je predstavil tisku kot bodoči strankin poglavar v rjavem koroškem gvanu, medtem ko ga Bacher očitno ne potre-

buje več, saj mu kljub vsem tozadevnemu trudu — udeležba na večini Heimatdienstovskih proslav — ni prinesel potrebne sreče. Saj je tudi Wagner obelekel v volilnem boju koroški gvant in ga nosil s tako vne-mo, da so hudobni jeziki govorili, da gre celo z njim spat. Knafl bo očitno skušal biti spretnjši s koroškim gvanom . . .

V ÖVP torej ne sledi morda mlajši starejšemu, ampak obratno: Knafl je 51, Bacher 47 let star. Ugibanja, kaj bo delal Bacher v bodoče, se bodo vrstila še naprej. Oficialno je bilo rečeno, da bo Bacher tudi še po letu 1980 član koroške deželne vlade kot agrarni referent. Zaradi penzije — Bacher je 17 let član deželne vlade — pa je bolj verjetna varianta, da bo šel Bacher s političnega odra kot namestnik deželnega glavarja ter potem v kakšni drugi funkciji počakal tista leta, v kateri pokojnina miruje. Sicer se je na tiskovni konferenci odpovedal oskrbovalnim mestom, vendar pravijo poučeni krogi, da ljubimka s predsedstvom rajfajznove zveze.

Stavka in demonstracija v Trbižu

Že nekaj časa je slišati vesti, da nameravajo zapreti rudnik svinca v Rajblju, ker da se izkoriščanje ne splača več. Strokovnjaki pa so v svojih raziskavah ugotovili, da bi vsaj še deset do petnajst let lahko z dobičkom izkoriščali rudnik.

V protest proti morebitnim ukrepom proti nadaljnemu obstoju rudnika (najprej hočejo odsloviti 280 rudarjev) je bila v sredo v Trbižu velika demonstracija povezana s splošno stavko, ki so jo radevolje podprli Trbižani sami, saj je napredek mesta v veliki meri odvisen od rudarjev in njihove kupne moči. Kot govornik je nastopil tudi trbiški župan Bruno Treu, ki je naglasil povezanost prebivalstva z rajbeljskimi rudarji in njihovo usodo. Trbiž ne sme postati umirajoče mesto, je poudaril župan. V kinu Cristallo, kjer je bil zaključek demonstracije, so spregovorili še zastopniki raznih političnih strank in zastopniki delavcev iz Tržiča (Monfalcone), Vidma in Bele peči.

V znak solidarnosti z rajbeljskimi rudarji so tudi stavkali več ur cariniki, kar je povzročilo hujše težave pri odpravi tovornjakov.

Kratke vesti

TRIBUNAL „SAHAROV“ V RIMU

● Med zasedanjem tribunala „Saharov“ v Rimu je bilo govora o številnih kršitvah osnovnih človekovih pravic v državah sovjetskega bloka. Med drugim so ožigosali hude kršitve v Bolgariji (več tisoč političnih zapornikov, zatiranje manjšin) in na Češkoslovaškem, a tudi ravnanje z zaporniki v Sovjetski zvezi sami in drugod. Kot znano, je zlasti vzhodnonemški režim stopnjeval „obrambo“ meje do stopnje, ki je že zdavnaj pahnila v pozabo način straženja v zloglasnih nacističnih kacetih.

OBSODBA STRAUSSA?

● Vidni politiki in družbeni ustvarjalci v Zahodni Nemčiji so zahtevali obsodbo Franza Josefa Strauša, ker je v svojih izjavah zagovarjal enega najkrutejših in najbolj zločinskih režimov na svetu, in sicer Pinochetovo fašistično diktaturo v Čilu. Strauß je nedavno obiskal nemške naselbine v Čilu ob priliki 150-letnice naseljevanja Nemcev v tej južnoameriški republik. Znano je, da so zlasti nekatere nemške naselbine med najzvestejšimi oporami Pinochetove diktature. Po zanesljivih poročilih častijo v številnih nemških naseljih še z vsemi častmi Hitlerja in njegove krvoke. Prav letos se je po zaslugi nemškega ilustriranega časopisa „Stern“ raznesla po svetu vest, kako so v enem takih nemških naselij trinčili nasprotnike Pinochetove diktature.

Ob priliki jugoslovanskega državnega praznika je priredil generalni konzul SFRJ v Celovcu Milan Šamec sprejem, na katerega so bili vabljeni predstavniki javnega življenja, pa tudi vidni koroški Slovenci.

Občni zbor KSŠ Gradec

Klub slovenskih študentov v Gradcu je imel 17. novembra 1977 svoj redni letni občni zbor. Odbor je podal poročilo o delovanju v zadnjem letu, katerega je po daljši diskusiji občni zbor odobril.

Predsednik Popotnik je v svojem poročilu omenil, da se odboru ni čisto posrečilo uresničiti na zadnjem občnem zboru zastavljenega programa, menil pa je, da je Klub slovenskih študentov z rezultati kljub temu lahko zadovoljen. Predvsem, kar odboru izmed glavnih točk programa ni uspelo uresničiti, je bilo pospeševati solidarnostno gibanje, katero je prišlo po 14. novembru 1976 v večjo krizo. Morala pa bo biti naloga novega odbora, nadaljevati že začeto pot. Popotnik

je postavil načelno vprašanje, zakaj ni več zanimanja za delovanje kluba med klubaši samimi. Moral je ugotoviti, da na to vprašanje pravzaprav nima odgovora. Odbor je večkrat predstavljal edino le grupacijo, ki je izolirana od ostalega kluba in deluje neodvisno od njega. Klubaši bi se morali bolj posluževati pravice kontroliranja odbora, česar dejansko ni. Kljub temu pa je uspelo klubu realizirati precejšen del na zadnjem občnem zboru sestavljenega programa. Prdvsem, kar se tiče informacije klubašev, je treba reči, da je klub nudil precej informacije, med drugim tudi o zgodovini. Zgodovinski krožek kluba je predelal zgodovino od leta 1848 do današnjega dne.

Ukvarjal se je predvsem o vlogi Slovencev v novejši zgodovini, katera še danes vpliva na razvoj in boj slovenske skupnosti. Tudi kulturni krožek, kateri si je lansko leto zastavil precej obširen program, od lastnega ustvarjanja do predavanj sodobnih literatov in kritikov, je mogel izpeljati svoje načrte.

Novo izvoljenemu odboru pa se je naložil program, katerega najvažnejše točke bi bile I. interna komunikacija, II. informiranje graške nemške javnosti o položaju in boju slovenske narodne skupnosti na Koroškem, III. povezava z matičnim narodom in IV. povezava in direktni kontakt s Koroško.

Novi odbor predstavljajo: predsednik Janko Kulmesch, podpredsednik Urban Popotnik, 1. tajnik Franc Wutti, 2. tajnik Franc Opetnik, blagajnik Anton Čertov.

Dvoje odličnih predavanj, ki sta vsekakor vsakemu obiskovalcu povedali precej novega, je bilo ob koncu tedna na sporedu po naših krajih: dr. Hanns Haas je govoril o zgodovini koroških Slovencev od druge svetovne vojne pa do podpisa državne pogodbe, dr. Anton Pelinka pa je govoril o možnostih manjšin v demokraciji. Obe predavanja sta bili na sporedu v Dobri vasi v okviru kulturnega tedna ob 70-letnici društva Srce, dr. Haas je govoril še v Bilčovsu in dr. Pelinka v Šentjakobu. Obisk je bil povsod zelo dober in je presegel pričakovanja.

Oba predavatelja — znanstvenika — sta koroškim Slovincem dobro znana po svoji publicistični dejavnosti: zgodovinar dr. Hanns Haas je univerzitetni asistent na salzburški univerzi, dr. Anton Pelinka pa je profesor za politologijo v Innsbrucku in Salzburgu. Oba sta objavila številne prispevke v manjšinskem vprašanju v raznih magazinih, dr. Hanns Haas pa je soavtor pravkar izšle knjige „Österreich und seine Slowenen“.

Ko je dr. Haas osvetlil položaj koroških Slovencev po drugi svetovni vojni, sprva ni mogel mimo ugotovitve, da se je predaja oblasti leta 1945 vršila prav prijateljsko in je gauleiter Rainer izročil oblast sedanjim vladarjem z naročilom, naj ohranijo Koroško svobodno in nedeljeno. Vprašanje, ali so partizani padli za Avstrijo ali Jugoslavijo, je Haas imenoval nemoralno: vsak boj proti nacističnemu režimu je bil boj za novo Avstrijo, kar potrjuje tudi moskovska deklaracija iz leta 1943: cilj vojne je bila poživitev Avstrije, upošteval pa se bo avstrijski prispevek k osvoboditvi. K temu pa so Slovenci največ prispevali. Že junija 1945 se je koroški deželni odbor javno zahvalil koroškim Slovincem za svoje moralne zasluge in izrekel svoje občudovanje za junaški osvobodilni boj jugoslovanskega naroda. Izdelali so katalog petih točk, v katerem je bilo rečeno, da ima vsak državljani pravico govoriti v svojem jeziku pred uradi ter dobiti tudi slovenski odgovor na slovenske vloge. Na šolskem področju pa je dr. Joško Tischler z vodjo deželnih uradov Newolejem izdelal načrt po švicarskem modelu, po katerem naj bi se vsi otroci dvojezičnega ozemlja priučili tudi drugega jezika. Newoleta so tedaj krili vsi medrodajni politiki.

Takratni namestnik deželnega glavarja Ferlitscha je v podkrepitvi k tej odločitvi dejal, da ne bi bilo konca preprirov, če se ne bi vsi otroci učili obeh jezikov.

To pa je že bilo vse.

Komaj se je v pogajanjih za državno pogodbo in za južno mejo izkristalizirala možnost, da se bo Jugoslavija odpovedala teritorialnim zahtevam, so koroške oblasti napele napram Slovincem druge strune. Skušali so diskreditirati vse, ki niso od prvega dne verovali v Avstrijo, in da bo Avstrija zagotovila Slovincem obstoj, za velezdajalce. Slovensko vodstvo so hoteli izpodrinuti z ustanovitvijo nove — poslušne — manjšinske organizacije: toda že kmalu pozneje so tožili, da je za v ta namen ustanovljeni Bund österreichischer Slowenen (BÖS) tako težko dobiti člane...

Nadvse zanimivo je tudi poročilo varnostne direktije za Koroško iz tega časa: ministrstvu je varnostna direktija pisala, da je Koroška bila že vedno klična celica naciškonacionalizma. Visoke nacištske živine so pustili v svojih službah, slovensko združništvo se je moralo desetletja boriti za od-

škodnine, slovenske izseljence, ki so se vračali domov, pa so kratkoma hoteli zamenjati za Nemce v Jugoslaviji.

Tudi 10. oktober je kaj kmalu dobil svoj „pravi“ namen: do leta 1947 ga niso praznovali, leta 1948 na nedolžen način, leto navrh pa že zopet kot izročilo o južni meji, ki je isto leto bila zopet zasigurana. K nastanku državne pogodbe je dejal Haas, da so pri posvetovanjih govorili tudi o možnosti štetja in je ravno AZ jasno zahtevala

na je pri takem modelu izključen.

V Avstriji vlada tradicionalno konkordančni duh še dandanes v ustanovi socialnega partnerstva.

Kako izgleda položaj na Koroškem? Pelinka je prišel do spoznanja, da je razcepljenost na dva tabora podobna temu na Severnem Irskem, vendar z razliko, da oba nasprotujoča si tabora nista enako velika, ampak je eden nesorazmerno velik in drugi nesorazmerno majhen. Na Koroškem narodnostna manjšina nima možnosti, da bi

Kako morejo Slovenci, od vseh strani povoženi, sploh obstajati v demokraciji, imajo sploh kakšno možnost? Pelinka: manjšina mora biti oz. postati tako neprijetna večini, da jo večina raje soudeleži na vladi, samo da bo potem mir. „Biti priden se ne izplača,“ je decidirano ugotovil predavatelj. Slovenci so izpostavljeni strukturalni sili tako v gospodarstvu, na delovnem mestu, v šoli in tudi psihološko. Slovenci bodo mogli obstati le, če bodo prelomili ta krog strukturalne

in jih zaradi tega kratkoma ignorirajo. Tukaj se je že v preteklosti mnogo zamudilo. Slovenci so zgolj iz želje, da ne bi ostali izolirani zunaj strank, šli vanje in postali neke vrste simpatizerske organizacije strank. Slovenci so se raje pustili izigravati od strank namesto da bi sami izigravali stranke. V ostalem pa sta osrednji organizaciji dali strankam na voljo svoje glasove, brez da bi od njih dobile primerno protivrednost. Odločilne zamude so bile storjene takoj po

„Biti priden se ne izplača“

ugotavljanje. Angleški predlog je prav tako predvideval ugotavljanje pred podelitvijo manjšinskih pravic. Po dolgih razpravah pa so se zedinili na sovjetski predlog, ki ni predvideval štetja. Zanimivo, da je deželna vlada po ljudskem štetju 1951 bila prepadena nad visokim

Hanns Haas

številom Slovencev: računala je z dosti manj.

Glede južne meje je dejal dr. Haas, da obstaja akt iz leta 1947, v katerem pravi Kardelj, da bodo sicer stivali maksimalne zahteve, vendar bi se zadovoljili z „majhno mejno rešitvijo“, namreč z odstopom Žvabeka in Labota. Če pa tudi to ne bi bilo uresničljivo, pa bi hoteli le imeti tok dravskih elektrarn. Podobno ponudbo so Avstrijci napravili tudi Italiji zaradi Južnega Tirola glede elektrarn v Pustertalu.

Prof. Anton Pelinka je osvetlil možnosti manjšine v demokraciji. Kaj more napraviti manjšina, da prepreči, da jo preglasujejo tako dolgo, da je ni več? Pelinka je občinstvu predstavil razne modele demokracije. Pri konkurenčnem modelu je vsekakor potrebno, da obstaja več ko ena stranka z več ko enim kandidatom. Ljudstvo v vlogi sodnika odloča, kdo je vreden, da ga zastopa. Če je pri tem modelu ljudstvo homogeno, bo zmagal vedno tisti, ki zastopa politiko sredine. Kajti v sredini je naseljenih več volilcev kot so na desnem in levem kotu. Če se politik pri homogenih volilcih ozira na maloštevilne pripadnike levice oz. desnice, bo izgubil številne volilce v sredini.

Če volilci v konkurenčnem modelu niso homogeni, ampak razdeljeni na dva tabora, je večina volilcev naseljena na enem ali drugem koncu in tak model skoro nima sredine, torej ni skupnega jezika. Možnost za državljansko vojno je velika. Tak primer imamo na Severnem Irskem. Tretji model je konkordančna demokracija, pri kateri so vse stranke udeležene na oblasti. Mehanizem večina-manjši-

kaj postala večina. To je prva ugotovitev. Drugo pa je vprašanje, ali manjšina more odločati o večini. Tudi te možnosti nima, ker socialisti niso navezani na slovenske glasove. Tudi tretje možnosti Slovenci nimajo, da bi namreč bili na kateremkoli vplivnem področju, n. pr. gospodarstvu, zaveznik večine. Manjšina je namreč kot zaveznik nezaželjena. Če se namreč poveže katerakoli večinska stranka z manjšino, bo izgubila ob prihodnjih volitvah več kot bi utegnila pridobiti.

Pri sklenitvah lanske protimanjšinske julijske zakonodaje pa je iz konkordančnega modela demokracije nastal konkordančni model. Vsaj navidezno. Večinske stranke pa so konkordančni model naravnost pervertirale, popačile. Med sabo so gojile složnost; pri vsakem konkordančnem modelu je poleg tega potrebno, da je prikrojeno na najradikalnejšega, v tem primeru na FPÖ. To navidezno konkordanco pa so stranke pervertirale s tem, da tistega, ki bi za sistem bil soodločilni partner, namreč Slovence, sploh niso integrirale v ta model. Poleg tega je Heimatdienst v tem čudnem nacionalnem partnerstvu tihi glavni delničar.

sile. Pri tem je treba privilegirano vičino zadeti tam, kjer je občutljiva: pri turizmu, pri mednarodnem ugledu na primer. Manjšino bodo šele potem upoštevali, če bo na ta način sama postala sila.

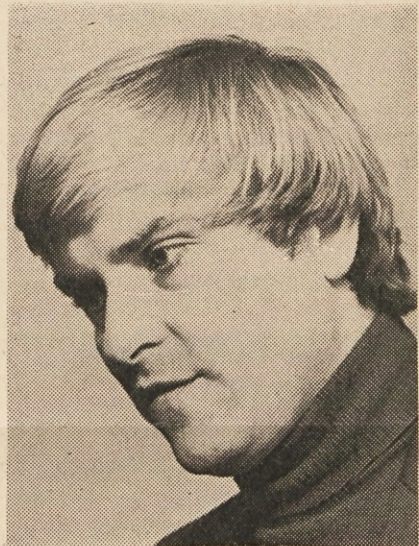
Pelinka je nadalje o trenutnem položaju koroških Slovencev dejal, da je v interesu velesil, da v tem nevalgičnem prostoru ne pride do nemirov. Neizpolnjen člen 7 predstavlja za koroške Slovence dobro argumentacijsko bazo. Predavatelj je dejal, da bi velesile raje izvajale rahel pritisk na avstrijsko vlado, preden bi dopustile, da bi v tem prostoru, ob meji k socialistični Jugoslaviji, izbruhnulo krizno žarišče.

Glede Južnega Tirola je dejal Pelinka, da so Južnotirolci hudo pritiskali na Avstrijo in se pri tem posluževali opozicije, ki je potem za Južni Tirol zahtevala vedno več.

Kritično se je Pelinka dotaknil tudi solidarnostnega gibanja. Označil ga je kot iluzijo, kajti solidarnostni komiteji nikoli ne bodo dosegli take moči in pomembnosti, da bi jih morale stranke upoštevati. Sploh pa je Pelinka označil pridenost koroških Slovencev za največji problem. Stranke se zanesejo na to, da ne bodo postali nevarni

podpisu državne pogodbe, kjer koroški Slovenci takratnega mednarodnega interesa niso znali optimalno izkoristiti.

K vprašanju sosvetov je dejal Pelinka, da je bila njih odklonitev po Slovincih upravičena. Sosveti, je dejal govornik, so le navidezna rešitev. Dokler Slovenci v njih nimajo pravice veta, dokler je vlada navezana na predloge sosveta, je sosvet le kozmetična akcija Avstrije za mednarodno javnost.

Anton Pelinka

Enakopravnost za slovenskega delavca

Interesna skupnost delavske mladine (ISDM) KDZ se je udeležila v soboto in nedeljo, 19. in 20. 11. 1977 na povabilo ZSM Iskra oz. ZSM Iskra-elektromehanika Kranj skupnega seminarja mladih delavcev iz obeh strani meje o položaju mladega slovenskega delavca na Koroškem. Predsednik ZSM Iskra-elektromehanika Kranj Mirko Krč je orisal položaj in okolje mladega delavca v Sloveniji, Miha Zablatnik pa je informiral o položaju mladega slovenskega delavca na Koroškem. V diskusiji je postalo jasno, da je potrebno o družbenem položaju mladih matičnega naroda kakor koroških slovenskih delavcev še mnogo informacij za dobro poznanje pogojev, v katerih živijo mladi v Sloveniji (v sistemu samoupravnega socializma) in mladi na Koroškem (v kapitalističnem sistemu).

Ta seminar pomeni prvi korak v smeri spoznavanja problemov mladega slovenskega delavca na Koroškem kakor izobraževanja in izpopolnjevanja največje skupine med koroškimi Slovenci, ki je izpostavljena največjemu pritisku in diskriminaciji, ker je od pretežno nenaklonjenega delodajalca popolnoma odvisna. Ta seminar je pomenil tudi pomoč mladine iz matične dežele za konsekvantno zajemanje mladih slovenskih delavcev in njihovega usposabljanja, da

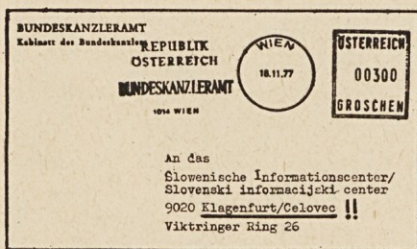
bodo v stanu se braniti, se uveljaviti in socialno ter gospodarsko napredovati, ne da bi se morali odreči slovenstvu.

Ta dvodnevni seminar pa je nudil tudi dosti možnosti za medsebojno osebno spoznavanje, za navezovanje osebnih stikov, ki so za obstoj slovenske narodne skupnosti življenjsko potrebne.

Vsi navzoči so izrazili željo, da bi navezane stike obdržali in jih v bodoče še bolj poglobili in razširili.

Anica Plesnik, druga od leve, je vodila delegacijo ISDM KDZ na Bledu.

Glej ga no, našega kanclerja!

Kakor vsako leto: 8. decembra v Mestno gledališče!

Slavje ob Dnevu republike

Kot prejšnja leta so jugoslovanski delavci na Koroškem, vključeni v klub „Triglav“, proslavili tudi letos dostojno Dan republike, ki ga praznujejo v Jugoslaviji 29. novembra, v spomin na 29. november 1943, ko se je na zasedanju AVNOJ v Jajcu v Bosni rodila nova Jugoslavija. Celovško slavje je bilo v nedeljo, 27. novembra, popoldne v Delavski zbornici.

Jugoslovanski delavci so napolnili do zadnjega kotička veliko dvorano Delavske zbornice in s tem izpričali tesno povezanost s svojo domovino. Med častnimi gosti je bilo videti celotno zastopstvo jugoslovanskega generalnega konzulata, z generalnim konzulom Milanom Šamcem ter konzuloma Petrom Zupančičem in Milanom Miškovom na čelu. Milan Miškov je podal tudi posebno poročilo o delovanju „Triglava“ in njegovih nadaljnjih načrtih.

Višek slavnosti je bil vsekakor nastop folklornega ansambla „Tanec“ iz Skopja, enega najboljših v Jugoslaviji, ki je predstavljal umetniško dovršeno plesno jugoslovanskih narodov in narodnosti, od makedonskega juga do slovenskega severa. Dan poprej je nastopil ansambel „Tanec“ pri proslavi Dneva republike na Dunaju, kjer je navzoče pozdravil veleposlanik Novak Pribičević. Tudi na Dunaju so jugoslovanski delavci do zadnjega napolnili veliko športno dvorano, ki sprejme okoli dva tisoč gledalcev.

Tudi v drugih krajih Avstrije, kjer delajo jugoslovanski delavci, so bile podobne proslave ob Dnevu republike, državnem prazniku.

Izšla je nova številka Pogovorov

Pogovori, literarno — informativno glasilo dijakov Slovenske gimnazije v Celovcu, so se spet oglasili v avstrijski javnosti.

V preteklem šolskem letu je prejel nagrado od ministrstva za pokuk in umetnost in s tem priznanje kot eden najboljših listov na Koroškem.

Namen lista je, da hoče zajeti dijake v čim širšem krogu in jih vzbujati k čim večji aktivnosti, za delo med koroškimi Slovenci. Dijakom hoče nuditi možnost, da izrazijo svoje mnenje tudi v javnosti.

Z željo, pridobiti za sodelovanje čim večje število dijakov, so imeli v preteklosti mnoge neprijetne izkušnje.

Pogosto se uredniki lista vprašujejo, kako bi dijakom dopovedali, naj sodelujejo.

Res, da zajamemo precejšnje število dijakov in dijakinj, toda veselilo bi jih, če bi se jih še več navdušilo za aktivno sodelovanje.

Poudariti je treba, da so bili Pogovori doslej literarno-informativno glasilo slovenskih dijakov in študentov. Zaradi nepripravljenosti sodelovanja študentov so ga prekrstili v glasilo dijakov Slovenske gimnazije.

Zadnja, deseta številka, vsebuje prozo, pesnitve ter kritiko. Informacije so več ali manj vpletene v posamezne članke in hočejo predvsem izpolniti neresnične izjave v javnosti in to bodisi na organizacijskem področju ali pri volitvah šolskega zastopnika.

MLINČE

(Rojstvo sina)

Iz Mlinč je prišla vest, da je Cilka Wakounig, žena predsednika SPD „Danica“ v Šentvidu v Podjuni, Stanka Wakouniga, rodila sinčka, ki so mu dali pri krstu ime Danijel.

Srečnima zakoncema iskreno čestitamo in jima želimo, da bi družinski cvet v življenju dobro uspeval.

Dobrla vas: sklenjeni pomembni projekti

Na petkovi občinski seji v Dobrli vasi so bili sprejeti predlogi, ki zagotovijo občanom realizacijo nekaterih že težko pričakovanih uslug. Tako bodo izgradili ceste na štirih krajih v občini (na območju Sinče vasi, Humč in Metlove) s pomočjo agrarno-investicijskih kreditov v višini 2,5 milij. šilingov, občina sama bo prispevala 375.000.— šil. Za druge ceste je na razpolago nadaljnjih 500.000.— šil., tako bodo zelo verjetno tudi popravili ceste v Mokrije, kakor je to poleg mandatarjev ljudske stranke zahteval tudi zastopnik Volilne skupnosti, inšp. Rudi Vouk. Kot je znano, sanirajo zdaj državno cesto proti Železni Kapli, na občinski seji je bil dan predlog, da se v tej zvezi predvideva tudi pločnik oz. pot za kolesarje med Dobrlo in Goselno vasjo.

Dobrla vas bo kmalu dobila nov gasilski dom. Občinski svet je namreč odobril postavitev le-tega na zemljišču tako imenovanega starega templja. Po izjavi župana naj bi ta zgradba bila res samo namenjena gasilskim zadevam in kar se da ustrezno izpeljana.

Rajštarjev zbor: nepozaben užitek

„Nekaj let smo že čakali na ta zbor. In če bi morali še nekaj let čakati, bi po koncertu morali reči: ‚Hvala Bogu, da smo čakali!‘“ S temi besedami je povzel predsednik Krščanske kulturne zveze Lovro Kaselj ob koncu koncerta Mladinskega pevskega zbora Maribor vti-

se publike, ki je v ponedeljek v srednji dvorani Doma glasbe imela priložnost slišati edinstvena izvajanja tega zbora — dan poprej pa rojaki v Pliberku.

„Rajštarjev zbor“. Ta pojem je precej koroških Slovencev že dalj čas poznalo in istovetilo z njim nadpoprečno kvaliteten zbor. Znano je tudi na Koroškem Rajštarjevo ime kot znamka pevovodske osebnosti. Toda vsi poslušalci obeh koncertov so obstrmeli ob kvaliteti podajanja mladinskega pevskega zbora iz Maribora. Vsi so sicer vedeli, da je ta zbor dobil številne narodne in mednarodne nagrade, kljub temu začudenje nad kvaliteto. Strmenju je sledilo navdušenje, ploskanja ni hotelo biti konec...

„Rajštarjev zbor“ je v prvi polovici koncerta predvajal klasične zborovske mojstrovine. Bile so vseskozi težke pesmi, ki jih je zbor predvajal. Tempi, tonski način, dinamika, izvor in stil pesmi so hitro

V nekaterih krajih občine, tako v Pudaču in na Dvoru, trpijo nekateri precejšnje pomanjkanje vode. Občina jim bo zdaj šla na roke in jim zagotovila oskrbovanje z vodo, v ta namen bodo ustanovljene še potrebne zadrage.

Za dobrolsko mrtvašnico namepravajo nabaviti opremo v vrednosti nekaj čez 100.000.— šilingov. Glede mrtvašnice v Sinči vasi se je občinski svet po daljši diskusiji odločil za odkup že od firme Mischitz doslej uporabljene opreme.

Traso, na kateri je bila svojčas železniška proga, hočejo avstrijske železnice prodati posameznikom, kar pa gre samo preko občine Dobrla vas, občina bo tozadevno prevzela posredovalno vlogo.

Če bo prišla občina za lastnikom na skupni imenovalec glede odkupa Zablantnikovih travnikov (okoli 95 ha), bo morda kaj kmalu na tem območju izkopano umetno jezero. Kakor je bilo slišati na občinski seji, bo občina angažirala celo vrsto strokovnjakov za pripravo tega projekta, ki utegne biti precej obetajoč za tujski promet celotne pokrajine.

Prav v kulturnem tednu dobrol-

skega društva „Srce“ je občinski svet razpravljal tudi o podpori delovanju tega društva. Društvo je svojo prošnjo utemeljilo z dejavnostjo mešanega zbora, folklornih skupin in z drugim delovanjem. Prošnjo je društveni odbor zaključil z željo po velikodušni podpori in s pričakovanjem, da bi se končno uresničile tiste „velike besede“ (o pospeševanju manjšine, prip. ured.). Na velikodušnost mandatarjev je župan A. Hafner apeliral s pripombo, da pač kot gratulant laže gre na slavnostno prireditve (na katero je društvo „Srce“ povabilo ves občinski svet), če prinese tudi kakšno darilo. Socialistična frakcija je predlagala podporo za 10.000.— šilingov. Insp. Rudi Vouk je kot namestnik mandatarja Volilne skupnosti, Tineta Wastla, s svojo izjavo „najtopleje podprl“ prošnjo društva in dejal, da je društvo pri letošnjem slavlju občine tudi aktivno sodelovalo, čeprav to nekaterim ni ugajalo.

Vodja frankcije ÖVP, dež posl. L. Uster, kulturni referent v občini, je videl možnost realizacije predloga za podporo le v primeru, da dobi kulturni referat dodatna sredstva na razpolago. Ko se je župan ponovno izrekel za podporo z besedami „ker povsem akceptiram delovanje društva in ker gre za kočljivo nacionalno zadevo in je beseda sama premalo“, je občinski svet sočlasno sklenil podporo v višini 10.000.— šil. Spravljiv zaključek so motile le besede nekega mandatarja ÖVP (Kopeiniga), ki je trdil, da delajo člani društva ponoči nemir.

škem so se — po pliberškem koncertu — peljali nazaj v Maribor, naslednji dan obiskali šolo in zvečer zopet prišli na koncert v Celovec. Zaradi (prestižne?) nevidnosti neke osrednje kulturne organizacije so morali vzeti ta napor nase in jim ni bilo mogoče prenočiti v Domu v Tinjah. V kratkem bodo nastopili na turneji po Veliki Britaniji in snemal jih bo BBC.

Vera Picej in Gregor Krištof uspela pri plesnem prvenstvu

V soboto, dne 26. novembra, je bilo v Delavski zbornici v Celovcu avstrijsko državno prvenstvo standardnih plesov v skupini D, C, in B. Nastopali so najboljši plesalci iz Avstrije.

V skupini D, v katerem sta nastopila tudi Vera Picej in Gregor Krištof, oba iz Šmihela pri Pliberku, so plesali 4 ples: dunajski in angleški valček, tango in kvikstep.

Vera in Gregor plešeta za TSK Spanheim v Celovcu, ki ju uči g. Eduard Eichler. Bila sta edina v tej skupini, ki sta zastopala Koroško.

Podpirali so ju navdušeni gledalci, (med njimi tudi okrog 50 Slovencev) z bučnim aplavdiranjem.

V nabito polni dvorani Delavske zbornice sta bila Vera in Gregor nekoliko nervozna, kajti to je bil njun prvi nastop. Zasedla sta med 23 pari plesalcev dobro 15. mesto. K temu jima iskreno čestitamo.

V tej skupini sta zmagala Robert Bernard in Ingrid Vidovic, TSK Casino Gradec, v skupini C Feik Schlosser in Krista Summer, TSK Casino Gradec in v skupini B Albrecht in Katharina Tertzka, Imperial Dunaj.

● Knjigo „Österreich und seine Slowenen“ bosta avtorja dr. Stuhlpfarrer in dr. Haas predstavila dne 8. decembra 1977, ob 19.30 v galeriji Hildebrand.

PRIREDITVE

MIKLAVŽ PRIHAJA

Prireditelj: SPD „Jepa-Baško jezero“ v Ločah

Kraj: Pušnik v Ločah

Čas: nedelja, 4. 12. 1977, ob 19. uri

Miklavža, ki bo obdaril otroke, bodo pozdravili: tamburaški zbor iz Loč, otroški pevski zbor, šolarji z recitacijami. Starše z otroki, ter prijatelje našega društva prisrčno vabimo na ta večer!

MIKLAVŽEVANJE

Prireditelj: SPD „Danica“ v Šentvidu v Podjuni

Kraj: Šentprimož pri Voglu

Čas: nedelja, 4. 12. 1977, ob 14.30

Na sporedu je opereta

„MIKLAVŽ PRIHAJA“

Izvajali jo bodo domači otroci in odrasli.

OPERETA „MIKLAVŽ PRIHAJA“

Prireditelj: SKD Globasnica

Kraj: Globasnica, pri Šoštarju

Čas: nedelja, 4. decembra, ob 14.30.

VABILO

Poklicna skupnost likovnih umetnikov Koroške bo odprla 29. novembra, ob 19. uri, v veliki galeriji Mestnega doma v Celovcu svojo vsakoletno razstavo pod naslovom „KOROŠKI UMETNIKI 77“

Razstava bo odprta do 11. decembra 1977.

SPD „TRTA“ v Žitari vasi vabi na filmsko predavanje

„POVEST O DOBRIH LJUDEH“

v nedeljo, 11. decembra, ob 14. uri v gostilni Planteu v Goričah.

ŠAHOVSKO PRVENSTVO

Na Štefanovo, 26. decembra, bo s pričetkom ob 8. uri zjutraj pri Šoštarju v Globasnici koroško šahovsko prvenstvo. Vsi prijatelji šaha vabljeni!

„AULA SLOVENICA“

V „auli slovenici“ bo odprta razstava grafik prof. Lojzeta Spacala še do 16. decembra 1977, in sicer si jo lahko ogledate od ponedeljka do petka med 13. in 17. uro.

VABILO

Učenke strokovne gospodinjke šole v ŠT. RUPERTU pri Velikovcu vabijo na prireditev, ki bo v nedeljo, 11. decembra 1977, ob 14. uri popoldne.

Spored prireditve:

Bodi pozdravljena...

Pesmi in deklamacije

Beseda k prazniku

ŽENE S SRCEM — igra v

štirih dejanjih

Svidenja se vesele učenke šole.

Lutkovna skupina „SPD Bisernica“ vabi na lutkovno predstavo

„PAVLIHA IN ZAKLADI“

v soboto, 3. 12., ob 13.30 v ljudski šoli Vogrče,

v soboto, 3. 12., ob 15.30 v farni dvorani v Žvabeku.

SPD „TRTA“ v Žitari vasi

vabi na filmsko predavanje

„CVETJE V JESEN“

v nedeljo, 11. decembra, ob 9.15 (po maši), v farni dvorani v Šentiljpušu.

Občni zbor MPZ „Rož“

Šentjakovski pevci so si v nedeljo, 20. 11. 1977, zvečer ogledali kroniko svojega delovanja. Občni zbor mešanega pevskega zbora SPD „Rož“, ki je potrdil v funkciji starega predsednika Slavka Stickerja, je pozdravil kot goste dva zastopnika KKZ (prof. Janko Zerzer, dipl. inž. Franc Kattinig), zastopnika slov. občinske frakcije, Florijana Košata in predsednika SPD „Rož“, Jozeja Stickerja; zastopnik SPZ pa se je opravičil.

Predsednikovo poročilo je dokazalo živahno dejavnost zbora, ki je v kratki dobi od svoje ustanovitve v letu 1974 do danes pel že kar blizu 70 pesmi, obogatil nas je s tridesetimi krstnimi izvedbami.

Šentjakovski pevci so se izurili v 65 koncertih in nastopih doma in v inozemstvu. Izkušena in obzirna roka zaslužnega pevovodje Lajka Milisavljeviča zagotavlja zboru uspešno delovanje tudi v bodoče. Najbolj razveseljivo je brez dvoma dejstvo, da število pevcev nenehno narašča, saj šteje zbor trenutno okoli 45 članov. Pevci prihajajo zdaj tudi že iz bolj oddaljenih krajev. Poleg „Dravcov“ in Hodišanov so rožanskim pevcem pridružili tudi nekateri Ziljani, ki najmanj enkrat tedensko „prburjajo“ iz Ziljske Bistrice za Dobračem mimo baške Jepe pod Rožco — v Šentjakob.

Eni „marnvajo“, drugi „mornvajo“, tretji pa „žabarijo“. Rož, Podjuna, Zilja — venec treh dolin ne le v pesmi, temveč tu zastopan z mladimi in navdušenimi pevci, ki s prizadevnostjo skušajo nadomestiti kronično pomanjkanje finančne podpore, ki sta mu krivi po mnenju odbora enostransko razdeljevanje

kulturnih subvencij občine in želne vlade ter nezadostna podpora s strani osrednjih kulturnih organizacij.

Kar se tiče zadnjih: nekatere obljube, dane ob priložnosti občnega zbora, kažejo na pomoč iz te nerodne zagate.

Sicer pa bo zbor nadaljeval svojo pot: reševanje ljudskega blaga pred pozabo in obogatitev naše pevske kulture z „novimi in stari“ biseri bogate koroške kulturne skrinje na eni, in na drugi strani zbiranje mladih pevcev v slovenskem društvu kot eden izmed potrebnih odgovorov na nekulturno avstrijsko manjšinsko politiko.

Živ interes pevcev je pokazalo

OBČINA ŽITARA VAS:

Pospešena izgradnja cest

Popolna izgradnja ceste od Proboja do Malčap je finančno zagotovljena, je bilo povedano na občinski seji, ki je bila pred kratkim v Miklavčevem. Dežela bo do leta 1979 prispevala precejšnje vsote za ta namen, okoli 2,5 milijona šilingov, enako dobri izgledi so za povezavo Žitare vasi s Selami. V zvezi s cesto do šole v Žitari vasi je bilo slišati iz vrst odbornikov nekaj pikrih besed na cerkveno upravo v Celovcu, ki da zahteva za odkup zemljišča „nekrščansko“ ceno. Da se bodo cestne razmere izboljšale tudi še na drugem koncu občine, je bilo povzeto iz poročila župana in diskusijskega prispevka občinskega odbornika J. Urha od Volilne skupnosti: v doglednem času bo na razpolago as-

faltirana cesta od Stare vasi na Plaznico. Stroški izgradnje bodo znašali okoli 5 milijonov šilingov, 30 % finančnega bremena bo prevzela občina, krajani pa bodo dali na razpolago zemljišča za razširitev ceste. Glede tega je vodja Volilne skupnosti, Jože Golavčnik, izrazil veliko zadovoljstvo, češ da to končno pomeni vzpostavitev enakopravnih odnosov med občino in njenimi občani tudi v tem predelu občine.

Na tej seji je žitarski občinski svet tudi soglasno odobril dodatni redni proračun v višini domala pol milijona šilingov, povišal ceno uslugam občinskega strojnega parka in spremenil namembo zemljišč v smislu zaprosilcev. V zadnji zadevi je občinski odbornik Hribernik (VS) zahteval glasovanje o vsakem primeru posamič, kakor je to v drugih občinah itak navada in s tem predlogom tudi prodril.

Na dnevnem redu so bila še poročila kontrolnega odbora ter referentov za kulturo in tujski promet. Z ozirom na nazadovanje turizma v pretekli sezoni so se mandatarji odločili za pristop žitarske občine k propagandni skupnosti Južna Koroška.

F. K.

V soboto, 12. 11. 1977, je bilo športno srečanje mladih ZSM Iskra in članov Mladinskega kluba Šmihel v Farni dvorani v Šmihelu pri Pliberku. Športniki obeh organizacij so se pomerili v namiznem tenisu. To tekmovanje se je končalo s 3:2 za Šmihelčane.

Ob tej priložnosti je podarila ZSM Iskra-elektronika Kranj članom Mladinskega kluba Šmihel stereo gramofon ter zbirko gramofonskih

Zastopnik ZSM Iskra predaja stereo gramofon predsedniku MKS Marjanu Feri.

plošč. S to ozvočilno napravo — ki so jo Šmihelčani seveda takoj preizkusili in posledica je bila, da nekaj časa človek nisi čul besede — je mladina Iskre ustvarila Šmihelski mladini v njenem klubu predpogoje za zabavni del svojega delovanja, kakor je to storila tudi za klub-KDZ v Celovcu.

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

Oton Župančič

Veronika Deseniška

Tragedija v dveh delih (petih dejanjih)
OB STOLETNICI PESNIKOVEGA ROJSTVA

Scena: VLADIMIR RJAVEC
Kostumi: MIJA JARC
Glasba: MOJMIR SEPE
Režija: JOŽE BABIČ

ČETRTEK, 8. DECEMBRA 1977, OB 13.30
V MESTNEM GLEDALIŠČU V CELOVCU

NA OSREDNJO PRIREDITEV VABI KRŠČANSKA KULTURNA ZVEZA V CELOVCU

Vstopnice v predprodaji pri krajevnih prosvetnih društvih, pri voditeljih Farni mladine, v pisarni Krščanske kulturne zveze v Celovcu, tel.: 0 42 22 / 72 5 65 - 24, ter eno uro pred predstavo pri blagajni.

Iz Podjune bo vozilo Sienčnikovo avtopodjetje na predstavo „Veronike Deseniške“ po temle voznem redu:

11.40 Pliberk-zadruga, 11.45 Jamnik, 11.50 Šmihel-Šerčer, 12.05 Šentlipš pri Rečniku, 12.15 Dobrla vas-Sienčnik in 12.30 Škocijanski farni dom.

Dobrla vas: 70 let kulturnega . . .

(Nadaljevanje s 1. strani)

deljo je nastopila tudi folklorna skupina najmlajših, ki jo vodita Milica Šturm in Franjo Miklavc. Prav prsrčen vtis so napravili na obiskovalce. Prav tako je nastopil mešani zbor društva pod vodstvom Albina Krajnca. Nadalje so nastopili še oktet iz Poljane pod istim dirigentom, združeni zbor SPD „Trta“ iz Žitare vasi in SPD „Vinko Poljanec“ iz Škocijana pod vodstvom Jozija Starca, zbor SKD Globasnica pod vodstvom Janeza Petjaka ter mešani zbor „Danica“ pod vodstvom Hanzija Kežarja.

Tudi častni gostje so se poklonili slavlajočemu društvu: župan Hafner je del svojega nagovora povedal tudi v slovenščini in sporočil društvu veselo novico, da so ob-

činski očetje odobrili slavlencu enkratno podporo v znesku 10.000 šilingov, kulturni referent poslanec Uster je prav tako spregovoril nekaj besed tudi v slovenščini, iz spoštovanja do tega jezika, kot je rekel. Kratke nagovore sta imela tudi predsednika KKZ in SPZ, Kaselj in Polanšek.

Zgodovina koroških Slovencev, zgodovina dobrolskega društva in nerazveseljive okoliščine, v katerih so morali koroški Slovenci delovati, so prispevali k temu, da gledamo realno v bodočnost, brez iluzij. Bridka zgodovina nam otežkoča vsak optimizem, da naenkrat problemov, ki so sožitje bremenili desetletja, ne bo več. Veseli nas vsak najmanjši napredek pri zbliževanju. Veseli smo sloven-

skih besed župana in podžupana, saj sta s tem priznala, da živi tu tudi slovenski narod. Morda je bil to prvi korak k enakopravnosti slovensčine v občini. Morda. Iluzij nimamo, optimizem nam je otežkočen, a upanja nismo izgubili. Pa tudi ne življenjske volje.

Predsednik društva, požrtvovalni Tine Wastl, je dejal v svojih pozdravnih besedah: „Zavedamo se, da bo treba v bodočnosti veliko naporov, da bomo v Dobrli vasi na kulturnem polju na novo zaorali. Srce človeško, vemo, je sveta stvar. Naše prizadevanje, naš optimizem, ki ga hočemo vnašati Dobrolčani v to naše domače društvo, naj postanejo sveta stvar. Atmosfera, v kateri se najprej sami najdemo, naj postane živ most do naših sodeželanov. V medsebojnem spoštovanju hočemo gledati drug drugemu v oči na vasi, v naši občini, na delovnih mestih.“

Minulo soboto sta si podala roke za nadaljnjo življenjsko pot nevesta Veronika Kargl in bančni uradnik Ferdinand Špendal.

Matični uradnik je na željo neveste z lepim slovenskim nagovorom izvedel poroko na občini, v cer-

kvi je zakon blagoslovil g. župnik Jakob Škofič. Domači pevci so peli, kot solistki pa sta peli ga. Simčičeva in gdč. Magda Korenova.

Na njuni zakonski poti jima želimo obilo sreče in božjega blagoslova.

KŠŠ Gradec: predavanje o literaturi

Sredi novembra je gostoval v Klubu slovenskih študentov v Gradcu profesor Matjaž Kmecl, dekanu filozofske fakultete in profesor za novejšo književnost na univerzi v Ljubljani. Predaval je o slovenski literaturi na Koroškem.

Pri tem je nakazal vlogo koroških literarnih ustvarjalcev za vse slovensko ozemlje od ustoličevanja knezov do sredine prejšnjega stoletja in poznejše naglo skrčenje koroške literarne ustvarjalnosti v prvi vrsti na poljudno literaturo, primerljivo s tkim. bukovištvom ob koncu 17. stoletja, kot posledica rastočega nemškega nacionalizma in dvakratnega uničenja slovenske inteligence po prvi in med drugo svetovno vojno, pa tudi, ker je zavzela v tem času Ljubljana vodilno politično vlogo.

Pri diskusiji so zavzeli nekateri

diskutanti kritično stališče k današnjemu položaju koroške slovenske literature, ki se ne ozira več po estetskih in umetniških vidikih, temveč le služi sama sebi, literati so izgubili vso samokritičnost, objavijo lahko vse, kar zapišejo in doživijo. Zato dobijo aplavz pri slovenski (predvsem jugoslovanski) publiki, ki na to literaturo prav tako ne gleda več iz umetniškega vidika, temveč aplavdira prav vsakemu slovenskemu literarnemu izrodu, ki se pojavi na Koroškem. „Korumpirana“ literatura bi bil najboljši izraz za to.

Posebno nevaren je ta najnovejši pojav za mlade ustvarjalce, ki pri tem propadu samokritičnosti ne bodo mogli več razlikovati med umetnostjo in konzumskim produktom.

ČRČEJ: MOJE DRUGO POTOVANJE PO NEMČIJI:

(7. nadaljevanje)

Vzorni obrat holandskega kmeta-gruntarja

Tokrat je bil doma triindvajsetletni sin, ki je dovršil kmetijsko fakulteto in postal diplomirani inženir. Znal je tudi nemško. Radevolje nama bo razkazal obrat, potrpeti morava samo trenutek. Prišel je še njegov mlajši brat, ki obiskuje gimnazijo. Prišla je tudi mati, krepka petdesetletnica in pa oče, gospodar. Bil je visoke postave, že precej osivel, a videti še krepkega zdravja. Bil je lepo nedeljsko oblečen. Hotel je iti najbrž k maši ali pa je že prišel od nje. Prinesel je cel zabojček cigar in prosil, da bi vzela in kadila z njim. Pa sva se morala zahvaliti, ker oba ne kadiva več. Jaz že od leta 1949, Drenovec pa šele nekaj mesecev in je moral posebno paziti, da bi zopet ne zapadel tej škodljivi strasti. Tako je pihal Holandec sam in nama razlagal svoj obrat. Prispel je tudi sin inženir, ki se je bil nama na čast nedeljsko preoblekel. Povedali so, da se je zložba zemljišč zelo dobro obnesla. Dobili so 25 hektarjev kmetijske zemlje v neposredni bližini svojega štirivogelnega dvora. Bilo jim je mogoče pregraditi pašnike, tako da stoji živina ponoči v hlevu, kjer molzejo nato krave v posebnem molznem stojišču. Imajo štiriinpetdeset krav. Naenkrat jih molzejo lahko osem. Če gre posreči, pomolzejo vse krave v petinštiridesetih minutah, torej v tričetrt uri. Med molžo dobivajo krave vsaka svoj obrok močnih krmil. Hlastno jih žrejo in pozabijo zraven na nemirnost pri molži, ali na zadrževanje mleka. Molzec, ki natika na vime seske, stoji za meter nižje kot krave v stojišču in se mu pri molži ni treba pripogibati ali vsedati. Tudi mleka mu ni treba odnašati, saj teče samo po ceveh v tri tisoč litrov držeči zbiralnik, od koder ga vsak drugi dan odpelje tankovski voz v mlekarico. Dnevno namolzejo 22—25 l od krave, skupno 1200—1300 litrov od vseh krav. Po ogledu hlevskih in molznih naprav smo si ogledali krave na bližnji paši. Bile so črno bele pasme in pri zelo dobri rejji. Njih črna dlaka se je svetila kot nanovo povoščen škorenj. Pasle so se v sočni, temnozeleni kratki travi in nosile vimena velika kot so bili nekajdesen škafi (mevtr). Vse so bile brez rogov, da se ne ranijo med seboj. Zaznamovane so bile z ognjenim žigom vtisnjenimi številkami.

Tako je mlečni kontrolor, ko je meril mleko, že od daleč videl, katero kravo ima pred seboj.

Krave ocenjujejo na Holandskem po točkah. Njih najboljša krava ima štiriinosemdeset točk, od sto dosegljivih. Niso ekstremno visoke, ampak na solidni nadpovprečni višini, od 75—85 točk.

Najstarejša krava je dosegla pri dobri storitvi 16 let življenja, kar pomeni zelo dobro zdravje živine. Tudi sedaj imajo še štirinajstletno kravo, z visoko molzno. Seme za oploditve najboljših krav so že večkrat dobili z letalom iz Kanade. Pokazali so nama potomke te kanadske rodovne veje.

Ogledali smo si še kmetijske stroje in vozila. Imeli so tri velike traktorje, rotarsko kosilnico, ki se nikdar ne zamaši, sončna kolesa za zgrabljevanje in še nekaj mešalec oziroma obračalnik sena.

Seno za mlado živino so imeli stisnjeno v balah. Za krave pa še ni bilo nobenega sena na zalogi. Krmili jim bodo najbrž samo silažo iz koruznih stebel in mlade trave, ki jo delajo na kupih na polju. Nad hlevom so imeli dva velika

LEV DETELA:

Slovenci v nemških prevodih

Revialni tisk na nemškem jezikovnem prostoru razmeroma pogosto poroča o literarnem dogajanju v Jugoslaviji. Znano je, da je v zadnjih letih izšlo tudi več antoloških izdaj jugoslovanskih književnosti v nemškem prevodu, ki so informacije o kulturnem dogajanju v Jugoslaviji vsaj delno razširile. Pred kratkim pa je avstrijska literarna revija DAS PULT, ki objavlja predvsem primere novih literarnih načinov, v letošnji 44. številki objavila prevode pesmi slovenskih, hrvaških in srbskih pesnikov. Od Slovencev so zastopani Edvard KOCBEK z dvema pesmima v prevodu Ine Jun Broda, Dane ZAJC z dvema pesmima v prevodu Ine Jun Broda in Petra Kerscheta, medtem ko je natisnjen tudi po en prevod pesmi Petra Levca, Kajetana Koviča in Vena Tauerja, a tudi več pesmi Srečka Kosovela, ki jih je prevedel Wilhelm Heiliger. Prepsnjena sta tudi hrvaški pesnik Milivoj Sla-

ograjena prostora, v katerih je bilo nasutih več ton močnih krmil. S tovornjakov so jih kar spihali tja gor, nato so po ceveh spuščali kravam obroke navzdol naravnost v posodo pri mlečnem stojišču.

S ceno mleka niso bili preveč zadovoljni, čeravno je nekaj višja kot pri nas na Koroškem. Lahko bi bila za 10 pfenigov boljša, je menil kmet, oče.

Občudovala sva njih gospodarski napredek zadnjih deset let in jim želela tudi v prihodnosti sreče v družini in pri živini. Zahvalila sva se jim za zanimivi ogled in se odpeljala k sosedu, kjer sva tudi bila pred desetimi leti na ogledu.

Takrat je bilo poslopje tam v slabem stanju in so vse strehe točile. Hišo je imel najemnik, ki ni ničesar popravil. Danes je bila vsepovsod nova opeka na strehi. Tudi okna so bila obnovljena. Sosedovi so nama povedali, da je bila ta hiša pred leti prodana. Kupil jo je nek bogat umetnik-slikar. Popravil si jo je, zemljo pa dal v sklad za zložitev zemljišč. Iz njega so dobili sosedje vsak nekaj, največ pa naš sosed s 54 kravami.

(Dalje prihodnjič)

Kaj je s kulturnim domom v Celovcu

Skoraj bo že leto od tega, kar je avstrijsko ustavno sodišče razveljavilo sklep celovškega županstva, da koroškim Slovincem prepreči gradnjo kulturnega doma na Kardinalskem trgu v središču Celovca. Od tedaj ni prišla v javnost nobena vest več, kaj je pravzaprav z gradnjo tega doma. Potrebno pa bi bilo o zadevi obvestiti slovensko javnost, posebno še zato, ker je pred kakim letom v Sloveniji potekala posebna akcija zbiranja prispevkov za ta kulturni dom.

Če pomislimo, kakšno nepogrešljivo vlogo ima danes slovenski kulturni dom v Trstu in si ob tem primeru zamislimo tudi vlogo podobnega kulturnega doma v Celovcu, nam postane jasno, da je vsako zamujanje njegove izgradnje velika moralna in kulturna škoda.

Slovenski Kulturni dom v Ce-

lovcu bi bil, najprej, osrednja hiša koroško-slovenske kulturne in prosvetne dejavnosti. Repräsentančna koroško-slovenska kulturna hiša bi v veliki meri vplivala tudi na mišljenje koroškonemške javnosti, ki danes zaradi nepoznavanja slovenske kulture z omalovaževanjem in predsodki gleda na svoje slovenske sodeželane. Služil bi končno tudi kulturni izmenjavi, ne samo med sosednjimi deželami, ampak tudi med nemškim in slovanskim kulturnim svetom in zagotavljal Celovcu posebno vlogo v nemškem kulturnem prostoru.

Koroško glavno mesto bi se potem moralo odpreti evropski širini in nemški nacionalni krogi, ki ga imajo sedaj popolnoma v oblasti, bi se pred duhom časa najbrž kmalu morali umakniti v ozadje.

Novi list, Trst

la o klopotcih v mehki vinorodni obmejni pokrajini na Štajerskem v Avstriji, Sloveniji in v madžarskem Porabju. Znano je namreč, da je Leopold Kretzenbacher pri Münchenskem založniku dr. Rudolfu Trofeniku objavil knjižico o posebnostih spodnještajerskih ptičjih strašil — klopotcev.

Nova številka mednarodne revije PANNONIA objavlja seveda še številne druge prispevke o kulturi na panonskem prostoru. Deszo Tandori poroča na primer o prevodu literature velikega avstrijskega pisatelja Roberta Musila v madžarščino, medtem ko je Max Demeter Peyfuss priobčil esej o pokojnem pisatelju Anatolu Baconskem, ki je izgubil življenje pri letošnjem potresu v Romuniji. Mnoga dela Baconskega, ki se je zadnji čas mudil kot pisateljski gost tudi v Zahodnem Berlinu, so prevedena v nemščino. Stefan Horvath poroča o petih novih filmih, ki prihajajo iz Prage, medtem ko Margit Pflagner piše o književnosti nemške manjšine v Romuniji. Seveda so v reviji PANNONIA objavljeni še številni drugi zanimivi prispevki, ki jih poživlja in utemeljuje tudi številni slikovni material.

V peti številki nove avstrijske literarne revije „PRESSLUFT“, ki jo

na Dunaju izdajajo nekateri mlajši pisatelji, so septembra 1977 natisnili prevode pesmi Srečka Kosovela, Edvarda Kocbeka, Jožeta Udoviča in Milene Merlak. Podoba je, da slovenska modernejša poezija zanima kulturno občinstvo na nemškem jezikovnem prostoru, saj ga vznemirja zaradi drugačnih, čustveno obarvanih, domišljijso razgibanih motivov in lirčno utemeljenih razpoloženskih slik. V tem smislu cenijo literarne prispevke Jožeta Udoviča, medtem ko Edvard Kocbek vznemirja tudi zaradi dramatično predstavljene eksistencialne stiske in zgodovinske usodnosti. Pesniški teksti Srečka Kosovela priklepajo tudi zaradi še vedno prisotnih oblikovnih domislic in futurističnih slik, medtem ko je Milena Merlak že zelo posodobila izraz in je na meji med ustvarjanjem v slovenskem in nemškem jeziku, kar dokazuje z dvojezično napisanimi teksti — slovenskimi in nemškimi inačicami — in s teksti v nemškem jeziku.

Berite in širite „nt“!

DR. IVO ŠORLI:

11

VEČNE VEZI

POVEST

Toda ti, kakor spet vidim, nimaš potrpljenja, zato ti bom v dveh besedah povedal, kako sem spravil svojo ropotijo kar v staro živinsko škatlo, pa hajdi na pot! Pravili so, da na obeh straneh kradejo, v tovorni vlak pa ti oblastniki ne dajo. In tako sva se z mojo žensko od Trsta dalje po dve, tri postaje vedno naprej vozila, pa čakala, da se tiste slamnjače prigunčajo za nama. Tu sva pogledala, ali so plombe še cele, pa spet bistahor! Tako sva hodila od Trsta do Ljubljane skoraj cela dva dni. Včeraj popoldne pride glorijska za nama na ljubljanski kolodvor. Pa najdem znanca uradnika, ki pravi, da si tu lahko najdem tako imenovane „spremljevalca“. In da sme ta kar krobi, če je notri še kaj prostora. „Ta spremljevalec, velecenjeni, sem jaz!“ se mu vljudno priklonim, pošljem ženo s človeškim vlakom k Žilihovim naprej, sam pa slovesno zlezem v vagon. Zvlečem na vrh svojo zakonsko žimnico, se udobno zlekнем in poženem. Do Zidanega mosta, kamor smo dospeli okrog enajste, je šlo kakor po olju, tam pa me odklopijo in pravijo, da ima ta in ta tvrdka prednost. Stopim ven, namažem kolesa — in glej, naenkrat se spet zavrti! Tu me je

začel skozi tiste špranje mraz tako peklensko tresti, da sem hotel vse skupaj prepustiti stari slovenski poštenosti in se z brzovlakom še sam odpeljati naprej, ko se spomnim, da ima postelja v normalnem stanju tudi še zmetnico. S trudom jo izkopljem in kratko malo poveznem čez se. Krasno! Ce!o do žepa sem še mogel in si prižgal cigareto! Na Pragerskem se je začelo nekako daniti, odmaknil sem stranico in kot nekaj sendvič do Maribora preišljeval, da nas je vojna spravljala v razne res čudne položaje, toda prave groteske si je pridržala šele doba po njej. In tako me v tem svečanem trenutku vidiš naravnost na poti s postaje v več ali manj temno bodočnost. Zato za ta čas zdravstvuj! Kje se vidiva zvečer?”

Kocjančič mu je povedal, a nenadoma se je spomnil: „Ti si bil torej še nekako pred tremi dnevi v Trstu — ali si morda kje slučajno srečal mojo ženo?”

„Sem. In sicer dva ali tri dni pred svojim odhodom. Pa hčerka je bila tudi z njo. In neki italijanski polkovnik.“

„Italijanski polkovnik?“ je osupnil Kocjančič.

„Da, prav čeden, simpatičen, še mlad mož. Ko sem pozdravil, me niso opazili, ker so se ravno nečemu iz vsega grla smejali.“

„Aha, to je najbrž tisti človek, o katerem mi je že pisal!“ si je Kocjančič naglo izmislil. „Veš, v stanovanje pod njo so ga vrinili, pa se je bala, da še njej kaj ne odjedo — tisto sobo, ki je zdaj po mojem odhodu prazna.“

*

Toda s sabo potem ni mogel tako hitro in lahko opraviti.

„Italijanski polkovnik? In smejali so se! Alma se je

smejala! Kaj naj vse to pomeni? Da so ji tisto sobo res odvezli? Toda njeno današnje poročilo je pisano šele predvčerajšnjim in o tem tam ni besede! Jurca pa je Almo videl že skoraj pred tednom dni! No, morda res le slučajno znanstvo — saj vemo, kako vsiljivi so ti ljudje! ...“

Ne, Bog se usmili — Alma ni tistih! In če je bila tudi Ljubica zraven! Saj bi bil že otrok kaj omenil, če bi bilo vredno ...

Pisal pa ji bom vendar ...

Ali pa rajši ne? ... Vsaj ne naravnost ... Čudne reči to ...

XX.

Čakal je odgovora pet dni. Res, časi še niso redni, vlaki imajo zamude, cenzura tu pa tam katero pismo še vedno odpre, in Kocjančič bi se ne bil preveč razburjal. Toda le prepogostoma se je pojavil Jurcev polkovnik pred njim ...

Naposled se je naveličal in odposlal novo kratko pismo.

Dva dni pozneje je sprejel odgovor, vendar tak, kakor da drugi dopis še ni bil došel. In tudi brez vsakega pravega opravičila za nenavadno zakasnitev. Samo toliko, da je morala vendar prej še dobro premisliti, kaj naj mu odgovori. Češ: treba je pač „temeljito pretehtati“, ali kaže „lahkomiselno“ izgubiti tako lepo stanovanje, kakor ga imata z otrokom sedaj. In celo za tak brlog, kakor mu ga ponujajo oni tam, ki bi za zdravje tako nežne deklice „lahko še usoden postal!“ No, in če ga imata videti itak tako poredkoma — gotovo pa še bolj redko, ko ga bodo zadrževali bolniki — ali ni bolj pametno, da še malo po-

TV AVSTRIJA

1. SPORED

NEDELJA, 4. decembra: 15.20 Morski volk; film po romanu Jacka Londona. 2. del: Smer na Umo — 17.00 Ena, dve ali tri; igra z Mihaelom Schanzejem — 17.45 Princ in zdravnik; risanka — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Klub seniorjev — 19.00 Avstrija v sliki — 19.20 Adventni pogovor (2) — 19.30 Čas v sliki in kultura — 19.50 Šport — 20.20 Kraj dejanja: Deklica od tam nasproti — 21.50 Šport — 22.00 Nočni izbor — 22.45 Poročila.

PONEDELJEK, 5. decembra: 9.30 Kaj lahko postanem? Varilec — 10.30 Morski volk. 2. del: Smer v Umo — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Omaruru: Cesarjev vrabec — 18.25 ORF danes — 18.30 Mi — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Šport — 20.55 Nastop v Manhattnu: Za las — 21.45 Poročila.

TOREK, 6. decembra: 10.30 Mali lord; film po romanu Franca Hodsgona Burnetta — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Živalski raji — 18.30 Mi — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Šest trditev k arhitekturi — 20.55 Kabaretišči spored Wolfganga Teuschla — 21.50 Sredozemsko morje — 22.40 Poročila.

SREDA, 7. decembra: 9.30 Kmetijstvo danes — 10.30—12.00 Ostri ovinki za

damo; vzburljivo pustolovščino doživlja lastnik hotela — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Za smučarski pokal v Val d'Iseru — 18.25 ORF danes — 18.30 MI — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki, šport — 20.00 Zgodbe iz Avstrije. Veliki upi Vitusa Jamniga — 21.35 Dva razbojnika — 23.25 Poročila in šport.

ČETRTEK, 8. decembra: 14.50 Srce se vrne domov; glasbeni film o slavnem dirigentu — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Miklavževa igra; film — 19.00 600-letnica Oswalda von Wolkensteina — 19.25 Kristjan v času — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Šport — 20.15 Tosca, opera Giacoma Puccinija — 22.25 Fatima; film — 23.40 Poročila, šport.

PETEK, 9. decembra: 10.30 Klub seniorjev — 11.00—12.35 Dunajske zgodbe; šaloigra — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Generalica; iz serije „Ljudje“ — 18.25 ORF danes — 18.30 Mi — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki, šport — 20.00 Stari: Verena in Anabela — 21.10 Obzorja — 21.55 Šport — 22.10 Neustrašeni; pustolovski film iz Afrike — 23.35 Poročila.

SOBOTA, 10. decembra: 15.15 Stari sodnik: Mineralni izvor — 16.15 Sem Elizabeta, kdo si ti? — 17.30 Heidi; risanka — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.25 ORF danes — 18.30 Heinz Conrads — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki — 19.55 Šport — 20.15 Peter Alexander — 21.55 Šport — 22.10 Vprašanja kristjana — 22.15 Dan brez zakonov; razbojnik držijo v svoji oblasti majhno naselbino — 23.40 Poročila.

RADIO CELOVEC

NEDELJA, 4. decembra: 07.05—07.35 Duhovni nagovor — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 5. dec.: 13.45—14.30 Celovski radijski dnevnik — O. Vouk: Zapis o sodobni Koroški slov. literaturi.

TOREK, 6. decembra: 09.30—10.00 Pisani svet — 13.45—14.30 Celovski radijski dnevnik — Šport — Knjige za vas (J. Messner: Slovenska enolončnica).

SREDA, 7. decembra: 13.45—14.30 Celovski radijski dnevnik — „Kdo zna noč temno razjasniti...!“ (Lit. glasbena oddaja).

ČETRTEK, 8. decembra: 07.05—07.35 V. Zaletel: Fatima.

PETEK, 9. decembra: 13.45—14.30 Celovski radijski dnevnik — Dr. A. Feinig: Kdo je bil Santonin — Pogovor z Lojzeto Spacalom.

SOBOTA, 10. decembra: 09.45—10.30 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

2. SPORED

NEDELJA, 4. decembra: 11.00—12.30 Koncert ORF: Dirigenti, orkestri, solisti — 18.00 Smučarska gimnastika (3) — 18.30 Monte Carlo; ljubezenska zgodba — 20.15 Zabava z muziko — 21.45 Brez nagobčnika.

PONEDELJEK, 5. decembra: Angleščina — 18.30 Kačji svet — 20.00 40-letnik Blagodejni prosti čas — 20.45 Vstop prost; kulturni magazin — 22.30 Čas v sliki 2 — 22.00 John Glückstadt; socialno-kritični film.

TOREK, 6. decembra: 18.30 Patenti, patenti; iznajditeljski sejem — 20.00 Skrbi brez pomanjkanja; šaloigra Martina Morlocka — 21.35 Čas v sliki 2 — 22.10 Klub 2.

SREDA, 7. decembra: 18.00 Francoščina — 18.55 Operni vodič; Marcel Pravy razloži opreo Tosco Giacoma Puccinija — 20.00 To je bil „Spotlight“ — 21.05 Čas v sliki 2 — 21.40 Čisto navadno življenje: dokumentacija.

ČETRTEK, 8. decembra: Veliki dirigenti: Seiji Ozava — 18.30 Moskva, moja ljubezen; ljubezenski film — 20.15 Sporočilo (1); revija prihodnosti.

PETEK, 9. decembra: 18.00 Orientacija — 18.30 Portret: Hans Makart — 20.00 Aktualno znanje — 21.10 O filmu — 21.55 Čas v sliki 2 — 22.30 High Chaparral.

SOBOTA, 10. decembra: 16.00 Koncertna ura — 18.00 Podjetnosti gospoda Hansa (5) — 18.30 Brez nagobčnika — 20.15 Vesela satira na moralo in običaje Italije — 22.00 Fatty George in njegov čikaški jazz.

TV Ljubljana

NEDELJA, 4. decembra: 8.32 Poročila — 8.37 Za nedeljsko dobro jutro: Festival mladinskih pevskih zborov Celje 77 — 9.08 625 — 9.38 Užiška republika — 10.35 Ostržek — 11.00 Karino — 12.30 Poročila — 15.50 Zakoni divjine — 16.15 Western union, film — 17.45 Poročila — 17.50 Košarka Partizan: Cibona — 19.15 Risanka — 19.30 TV dnevnik — 20.00 I. Ivanec: Nikola Tesla, konec — 20.55 Madžarska, oddaja iz cikla Stoletje Revolucij — 21.40 Okrogli svet — 21.55 TV dnevnik — 22.10 Sportni pregled.

PONEDELJEK, 5. decembra: 9.05 TV v šoli — 17.10 Vrtec na obisku: Marsovčki — 17.25 Zakoni divjine — 18.05 Merjenje elementov valov, raziskovalna ladja — 18.45 Mladi za mlade — 19.15 Risanka — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Ž. Kozinc: Pravica vasi Brezje — 20.00 TV dnevnik — Glasbena medigra — 22.25 Šahovski komentar.

TOREK, 6. decembra: 8.30 TV v šoli — 16.05 Šolska TV — 17.20 Potovanje okrog sveta — 17.35 Krmar, serija zgodbe o psih — 18.10 V gosteh pri „Majolki“ — 18.45 Po sledih napred-

Ameriški Slovenci imajo novo radijsko postajo

Ameriški Slovenci v zvezni državi Ohio, zlasti tisti v mestu Clevelandu in njegovi okolici, imajo sedaj novo radijsko postajo: N. B. N. RADIO SCA-106. Vodil jo bo Mario Kavčič, ki je bil že doslej odgovoren za ves narodnostni radijski spored na prejšnji postaji (RADIO-WZAK). Glas nove radijske postaje bo sedaj redno prihajal na domove vseh ameriških Slovencev na ozemlju države Ohio. Da, njen glas gre celo v sosednjo Kanado, v ontarijsko pokrajino. Moč nove postaje je petdeset tisoč vatov.

Na tej novi radijski postaji: N. B. N. RADIO SCA-106 je Mario Kavčič dal ameriškim Slovencem najbolj ugoden čas, in sicer: vsak večer od 9. (21.) do 12. (24.) ure, žirni spored.

Spored za Slovence je vsak dan, vključno soboto in nedeljo.

Vsi poslušalci, ki so sledili slovenskim radijskim sporedom, bodo morali seveda kupiti posebni priključek, s katerim jim bo moč samo na ta način ujeti postajo CSA-106. Ta posebni priključek stane 25.—dolarjev.

Brez tega priključka seveda ljudje oddaj ne bodo mogli poslušati.

Vendar je važno to, da so ameriški Slovenci vendarle prišli do svojih lastnih večernih radijskih ur. Tako bo odslej možno ameriškim Slovencem poslušanje radijskega sporeda zvečer, ko je večina ljudi doma.

Koroška stvarnost — v NAŠEM TEDNIKU

dentov glasbenih akademij — 22.30 TV dnevnik.

PETEK, 9. decembra: 8.45 TV v šoli — 17.30 Folklor — 18.15 Pevski tabor 77 — 18.45 Modeliranje in odlivanje, serija kiparske tehnike — 19.15 Risanka — 19.30 TV dnevnik — 20.05 Koncert v dvorani Slovenske filharmonije — 21.10 Razgledi: Take so izkušnje novega — 21.40 Spencerjevi piloti — 22.30 TV dnevnik — 22.45 Šahovski komentar.

SOBOTA, 10. decembra: 8.00 Profesor Baltazar, risanka — 8.10 Moj prijatelj Piki Jakob, serija — 8.25 Potovanje okrog sveta — 8.40 M. Belina: Dramatika ni več neznanka — 9.15 Risanka — 9.25 Val d'Isera: Veleslalom za moške — 11.30 Po sledih napredka — 12.00 Lesno obdelovalni stroji — 12.10 Modeliranje in odlivanje — 14.10 Val d'Isera: Veleslalom za moške — 16.30 A. Popovič: Ančika Dumas — 17.45 Kaštanka, film — 19.15 Risanka — 19.30 TV dnevnik — 19.50 Tedenski zunanje-politični komentar — 20.00 Napačni človek, film — 21.45 TV dnevnik.

ka — 19.30 TV dnevnik — 20.35 G. E. Clancier: Črni kruh — 21.45 Obrazi jazza — 22.20 TV dnevnik 22.35 Nogolet Liverpool: Hamburger SV.

SREDA, 7. decembra: 8.50 TV v šoli — 10.25 Val d'Isera: Smuk za ženske — 16.20 Smuk za ženske — 17.20 Moj prijatelj Piki Jakob — 17.35 Zakladi Britanskega muzeja — 18.15 Na sedmi stezi, športna oddaja — 18.50 Dober dan, Selišči — 19.15 Risanka — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Film tedna: Ženska v izlozbi — 21.40 Kitajska, I. del oddaje iz cikla Stoletje revolucij — 22.25 TV dnevnik.

ČETRTEK, 8. decembra: 9.00 TV v šoli — 15.00 Šolska TV — 15.55 Veleslalom za ženske iz Val d'Isera — 17.25 Profesor Baltazar, risanka — 17.50 Doba pilule, serija Krilati farmacevti — 18.40 M. Belina: Dramatika ni več neznanka — 19.15 Risanka — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Prijatelji in sosedje, nanizanka — 20.35 Kitajska, II. del oddaje iz cikla Stoletje revolucij — 21.25 Rovinj 77, mednarodno srečanje štu-

*Posebnost je boljša, kajti navadno imajo mnogi!
Zaradi tega rajši takoj h*

PODJERBERK — ST. KATHREIN
Skofiče/Schiefling
Tel.: 0 42 74 - 29 55 18
Celovec/Klagenfurt
Rothauerhaus
Tel.: 86 2 92

Naš tednik Informacija iz prve roke

trpijo? Vsaj dotlej, „da se najdejo prostori, kamor bo mogoče spraviti res vse pohištvo“. Sicer pa je tudi ona mnenja, naj tisto službo v Rominju kar sprejme, „ker brez dela, kolikor ga pozna, pač ne bo zdržal“. In potem da si je ona tam — prav, ker si je mislila, da stvar ne pojde tako gladko (moški so pač vedno neverjetni optimisti in idealisti!) — že nekako vse lepo uredila: v strahu, da ne bi tudi njej koga vsilili v hišo, (onim v prvem nadstropju so nekega starejšega polkovnika), je tisto sobo, ki je sama s hčerko res ne more opravičiti, za dober denar oddala stari, zelo ljubeznivi dami (materi prav tistega polkovnika iz prvega nadstropja). In tako meni — upajoč seveda, da jo bo pravilno umel — naj bi za sedaj ostalo vse pri starem. Na koncu še, da ga pristrčno pozdravlja in mu „v novem delokrogu“ želi kar največ uspeha!

Pismo je tu dospelo do roba šeste strani, tako da je ostala le še vrstica prostora za Ljubico. In Ljubica je tam res začela: „Ljubi papaček! Jaz bi že tako rada,“ toda med besedi „bi že“ je očitno naknadno vpisala zlog „te“; potem pa sta bili prvotna sedma in osma stran kar odtrgani, a namesto tega vložen poseben list iste oblike z nadaljevanjem: „tako rada videla, a mamica pravi, da morava ostati še tukaj, dokler ne najdeš primerne stanovanja. Jaz hodim sedaj v italijansko šolo, ker prejšnjih ni več. Jezik mi dela nekoliko težav, a bom že zmagovala. Včeraj sem napravila že samo en pogrešek. Poljubila te iz vsega srca tvoja hvaležna hčerka.“

Kocjančič je topo gledal na papir.

Potem ga je polagoma prevzemala le ena misel: „Otrok je hotel pisati drugače in je nekdo posegel vmes! Otrok je hotel reči: „Ljubi papeček! Jaz bi že tako rada k tebi“

ali celo: „tako rada proč odtod!“ Saj jo kar vidim, kako se ji ustavlja, kar piše o tisti svoji italijanščini. Moj Bog, kako čudno je vse to!“

„Dà, hudiča, moj otrok v italijanski šoli! In to brez mojega dovoljenja!“ je tu nenadoma s tako silo zavrelo v njem, da ga je samo vrglo na noge! „Ker prejšnjih ni več!“ Saj to je naravnost nesramna laž! In moj otrok jo mora trditi meni v obraz! Slovenske šole so še! Še včeraj so mi pravili! Res da se morajo revčki skrivati pod zemljo, kakor prvi kristjani po katakombah; a če se skrivajo otroci naših bednih delavcev, naj se skriva še moj! In ta moj otrok je povrhu tako srečen, da vsako uro lahko gre!

Ne, to je neverjetno, nezasllišano! Alma, moja Alma — ali si to res še ti?

In kdo so tisti „oni“, ki mi ponujajo svoje „brloge“? Kako je mogla napisati tako besedo!

Zgrudil se je na stol in si z obema rokama stiskal glavo, da bi se tam notri vsaj nekoliko spet umirilo.

„Znabiti pa nisem prav umel, znabiti je tako porazen samo prvi vtis? Človeku se včasih samo zdi... Saj vendar ni mogoče!... Ženske so pač bolj trezne in take stvari tudi res bolje presodijo. Naposled je to stanovanje tam gori v resnici skoraj bolj brlog — vsaj dokler ga nekoliko ne uredimo. Mogoče me je zaslepila le moja želja, da smo čim prej spet skupaj in sem ji to borno prebežališče naslikal v preveč prijaznih barvah? Čeprav sem vse po resnici povedal... da pač pozneje niti v obeh ne bo očitka... Pa sem se morebiti prav s tem izdal?... To se pravi: da si predstavlja vse še slabše, ker si pač misli, da mi je hrepenenje po njeni spremenilo to podrtijo v nekaj, če še tako skromen paradiz?“

Vzel je zopet list v roke in se trudil, da bi ostal čim bolj trezen in tudi čim bolj miren. Hm, za otroka jo skrbi. No, tu ji bo treba povedati, da je soba vendarle sončna. Saj leži na jug in so tudi okna dovolj velika. Sicer pa ali nisem bil to že takisto poudaril?

„Toda, glej, glej, še to: malo, baje, bomo skupaj, kvečjemu vsak teden po enkrat! In zato je bolje, da živimo vsak na drugem koncu sveta, s to prekleto mejo vmes!...“

O, in slednjič še, da tista kalabriška coprnica „dobro plača“! Morda celih sto, celo dvesto lir! Še eno sobo naj odda! Najbolje kar „starejšemu gospodu polkovniku“. Da se bosta lahko še doma smejala!

Moj Bog! Kaj sem nemara že tudi — ljubosumen?... Da je že kar kaj med njima?... Po še ne petih tednih... Ko so še najhujše vlačuge med vojno strpele vsaj nekaj mesecev!

Toda ti ljudje znajo z ženskami na čisto poseben način... Mogoče sta jo s staro veščo že toliko omrežila, da posluša nju dva. Kar slišim jo, kavko kuštravo: Hčerka moja zlata, čemu boste silili v tiste strašne zime, ko imate tu vse udobnosti?! Gospod soprog naj kar še malo potrpi!... In kaj mislite, da se bodo njegovi ljudje v Mariboru držali? Nemci se že pripravljajo, a nekega dne boste morali spet bežati, še srečni, če si rešite življenje! Ostanite: midva z mojim Beppotom bova skrbela za vas in sladkega vašega angela, da vama bo dobro tu!“

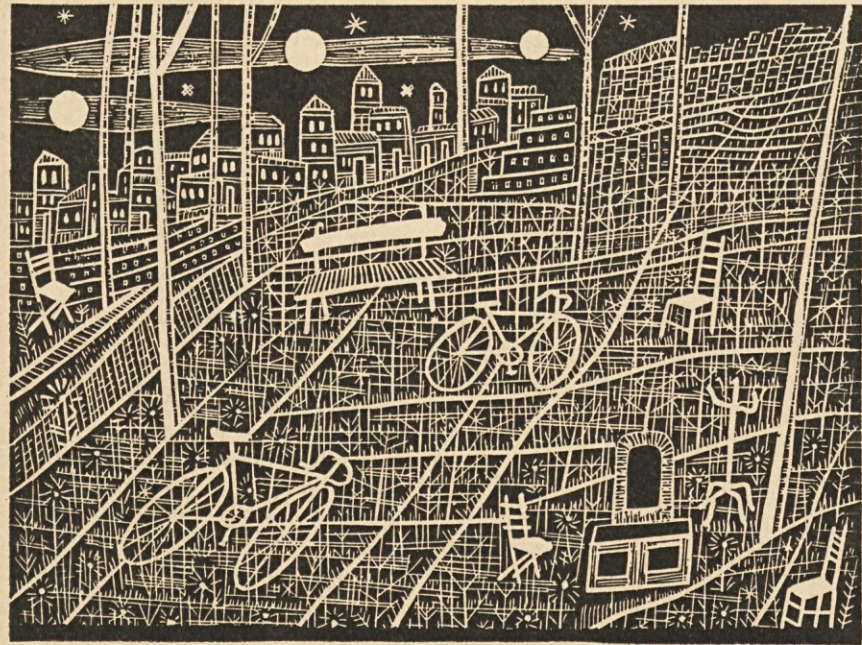
Kocjančič je sedaj stal pri oknu — ne da bi vedel, kako je prišel tja — in gledal ven. Razne človeške postave so stopale mimo, a on jih ni videl...

(Dalje prihodnjič)

Lojze Spacal: mojster tehnike, okusa

Galerija „aula slovenica“ v Celovcu nam je spet predstavila košček likovnega sveta (o tej otvoritvi je naš list že poročal v prejšnji številki), in sicer košček likovnega opusa slovenskega akademskega slikarja in grafika, prof. Lojzeta Spacala. Razstavljenih je 46 njegovih grafičnih listov.

Lojze Spacal se je rodil v Trstu 15. junija 1907. Že po končani ljudski šoli si je moral poiskati delo.

Dolina treh mesecev (1943)

vah: v Rimu, na bienalu v Benetkah, v Ljubljani, Tokiu, Aleksandriji in drugod. Ravno na teh velikih skupinskih razstavah je prejel več nagrad. Tako je dobil leta 1973 največje slovensko priznanje: Prešernovo nagrado za življenjsko delo na likovnem področju. Kot smo izvedeli, je prejel Lojze Spacal nagrado „Zlatega sv. Justa“, ki jo že enajsto leto zapored podeljuje Združenje kronistov Furlanije-Juljske krajine znanim osebnostim te dežele.

dobje, kjer je umetnik spoznal in proučil tamkajšnje geometrično arhitekturo, ki jo je prenesel na naš slovenski Kras in postal mojster kraške pokrajine.

Kot Kraševce občuti material. Kot likovnik računa z vsemi elementi abstrakcije in rezultati likovnega razvoja. Računa z gibanjem mas, igra se z odnosom med toplim in hladnim, z barvo in ploskvijo snuje ritem, kot osnovni ritmični element variira toliko časa, da se zganje celotna ploskev; prestreza luč, ji nastavlja nešteto odsevajočih ogledal, nešteto drobcenih dolinic za odpočitek. Zakaj svetloba je bistveni element likovnih tvorb umetnika Spacala: svetloba jih oživlja.

V njegovih grafičnih listih, zlasti zadnjih let, je Spacal dognal razvoj procesa do stopnje, ko ni več mogoče, da bi umetnik svoja estetska doživljanja osiromašil. Postopno omejevanje izreza iz narave - njegovega Krasa, vzporedno luščenje vse bolj temeljnih struktur kraškega pejzaža, vedute in arhitekture in hkrati iskanje globljih, simboličnih vrednot človeškega deleža pri današnjih podobi kraške pokrajine — to je značilno za umetniški razvoj tega občutljivega likovnega umetnika v grafiki.

Galerija „aula slovenica“ je za razstavo mojstra slovenskega Krasa poskrbela tudi za bogat katalog: 28 tiskanih umetnikovih reprodukcij je napravila italijanska tiskarna v Trstu, medtem ko je ovojne strani, s slovenskim in nemškim besedilom, opremila slovenska tiskarna Drava.

B. L.

Zaposlen je bil kot risar v tržaški ladjedelnici. Leta 1930 so ga Italijani aretirali in pregnali v južno Italijo. V času nosečnosti se je posvetil umetnosti in 1934 končal študij na umetniški šoli v Benetkah. A že leto navrh ga najdemo na višjem likovnem zavodu v Monzi. V drugi svetovni vojni so ga Italijani spet aretirali in poslali v koncentracijsko taborišče.

Kot slikar se je prvič predstavil javnosti 1937. Prvo svojo razstavo je imel v Trstu 1940. V teh štiri-desetih letih svojega ustvarjanja je umetnik razstavljal v največjih italijanskih galerijah ter na tujem, tako v Parizu, Münchnu, Oslu, na Dunaju, v Ljubljani, v Beogradu. Poleg tega je sodeloval na skupinskih mednarodnih likovnih razstava-

BELJAK

Meseca novembra smo se na beljaškem pokopališču poslovili od Milke Boštjančič, žene pred leti umrlega poštnega uradnika Ožbolta.

Pred 50 leti sta si z možem postavila lepo domačijo, ki je nudila streho tudi prof. Tischlerjevi družini, kamor so Slovenci iz oklice radi prihajali.

Rajna vdova se je rodila v Dravogradu, dolga leta pridno delala v Ameriki in se leta 1921 poročila v Beljaku. Zadnje leto jo je vid popopolnoma zapustil in je živela pri svojem sinu Viliju, primariju v dunajski bolnišnici.

Pogreba so se udeležili sorodniki iz Dravograda in Bilčova ter znanici iz Beljaka.

Sinu in ostalim sorodnikom izrekamo po tej poti naše iskreno sožalje.

NAŠ TEDNIK izhaja vsak četrtek. Naroča se na naslov: „Naš tednik“, Celovec, Viktringer Ring 26, 9020 Klagenfurt. — Telefon uredništva, oglasnega oddelka in uprave 72565. Naš zastopnik za Jugoslavijo ADIT-DZS, Gradišče 10, 61000 Ljubljana, tel. 22207. Naročnina znaša letno: za tuzemstvo 150.— šil., za Jugoslavijo 150.— din za ostalo inozemstvo 250.— šil. (po zračni pošti 500.— šil.). — Lastnik in izdajatelj: Narodni svet koroških Slovencev. — Odgovorni urednik: Nužej Tolmajer, Verovca štev. 2, 9065 Zrelec. — Tiska: Tiskarna Družbe sv. Mohorja v Celovcu, Viktringer Ring 26.

Korošci romali v Škocijan ob Soči

Pred kratkim je romalo stopet vernikov iz treh koroških far v Škocijan ob Soči. Cerkev v Škocijanu je namreč posvečena sv. Kocijanu. V novejšem času so tamkaj izkopali kosti sv. Kocijana, prav tako pa tudi kosti njegovega brata Kancija in njegove sestre Kancijanile.

Romarje so vodili štirje duhovniki: dekan Walcher iz Čajne na Zili, župnik Peter Blüml iz Grafendorfa, župnik Rudi Safran iz Melvič in provizor Mirko Isop iz Škocijana ob Klopinskem jezeru.

V Škocijanu je romarje pozdravil kancler Rudolf Klinec, ki je izrazil izredno zadovoljstvo nad obiskom koroških romarjev. Le-te je hotel pozdraviti škof Cocolin osebno, a je bil na žalost zadržan. Tudi tamkajšnji župnik Claudio Tiberio je romarje prisrčno pozdravil.

Relikvije (svetinje) teh svetnikov so spravljene v skrinji, nad katero je oltar iz marmorja. Tu, pri glavnem oltarju je romarska skupina opravila božjo službo. V dvojezični slavnostni pridigi je Mirko Isop poudaril, da je za koroške romarje po-

sebna čast, da na tem svetem kraju, kjer so svetniki delovali in umrli za Kristusa, doživljati sveto daritev.

Po božji službi je župnik Claudio Tiberio razlagal romarjem potek izkopavanja, ki so jih v zadnjem času izvršili. Pri oranju so ponovno našli ostanke mozaikov, stare novce in figure. To je bil namreč tudi vzrok, da so začeli potem načrtno izkopavanje, ki še ni zaključeno. Tu so našli tudi sarkofag (kamnito skrinjo) mučencev, sv. Pronta in sv. Crizogona, ki sta delovala na tem ozemlju in bila vzornika svetih bratov Kancijana, Kancija in sestre Kancijanile.

Izkopanine pričajo, da je živela tu aktivna krščanska skupnost, ki je uspešno pokristjanjevala svojo okolico, z glavnim središčem Akvilejo, iz katere se je potem širila Kristusova vera celo v naše kraje.

Po ogledu je domači župnik povabil koroške goste na kozarček pristnega rujnega vinca. Vsem bo romanje v Škocijan ob Soči ostalo še dolgo v najlepšem spominu.

Obirski ženski oktet: štirje koncerti v Ljubljani

Dne 11. in 18. novembra 1977 je bil Obirski ženski oktet gost občine Ljubljana-Bežigrad. Na iniciativo predsednika ZKO občine Ljubljana-Bežigrad tovariša Komana, so obirske pevke gostovale na osnovni šoli „Danile Kumar“, v prosvetnem domu Savlje (Krajevna skupnost Posavje), na osnovni šoli „F. Ravbar“, (Krajevna skupnost Dol pri Ljubljani) in v dvorani kulturnega društva „Jurij Flajšman“ (Krajevna skupnost Beričevo).

Obirski ženski oktet je tako štirikrat odpel celovečerni koncert z enaindvajsetimi pesmimi. Spored je bil razčlenjen na tri dele:

Prvi del so sestavljale koroške narodne v ljudskem tonu, sledil je

drugi del z narodnimi v raznih priredbah slovenskih skladateljev, zadnji del pa je vseboval pesmi na besedilo in harmonizacijo Valentina Polanška.

Na obeh imenovanih šolah je šolska mladina na prikupen način povezovala koncert, z recitacijami občinstvu približevala koroško problematiko in dostojno oblikovala lastne jubileje. V Savljah se je pridružila še mlada domača folklorna skupina z vmesnimi nastopi.

Številno občinstvo, prisrčen aplavz, prijetna domača gostoljubnost in darila — so izražali hvaležnost, katero so pevke kot osrečujoče pevčev plačilo nesle na svoje koroške slovenske domove.

Mestece Laško praznuje

Mestece Laško v Savinjski dolini obhaja letos kar dvojni jubilej: pred 750 leti je bilo prvič omenjeno kot trg, pred 50 leti pa je bilo proglašeno za mesto. V znamenju teh dveh dogodkov je stala vrsta praznovanj, ki so se začela že spomladi s krajevnim praznikom v Laškem, sledile pa so še razne športne in kulturne prireditve. Zadnje soboto pa je v Domu Dušana Poženela bilo posvetovanje o zgodovini Laškega, ki je nudilo gostom in domačinom zanimiv pogled tako v preteklost kot tudi v današnjo problematiko Laškega in bližnje okolice.

Navzoče je pozdravil predsednik občinske skupščine Rudi Grosar, ki je še posebej poudaril dostojni prispevek prebivalcev občine Laško za osvoboditev izpod fašistične okupacije in izrazil željo, da bi zgodovinarji to razdobje še bolj natančno obdelali. Pozdravne besede je spregovoril tudi Ignacij Voje, predsednik Zgodovinskega društva za Slovenijo.

KAJ PRIČAJO ARHEOLOŠKE NAJDBE?

Arheološke najdbe nam pričajo, da je bila pokrajina ob spodnji Savinji naseljena že v železni dobi. Za Kelti so se tu naselili Rimljani, ki so zapustili številne sledove. Na rimske provinciale so naleteli ob svoji priselitvi okrog leta 600 Slovenci, kar izpričuje kar več krajevnih imen z korenem „Lah“.

V času Babenberžanov je rastel pomen laškega posestva, saj so le-ti nameravali razširiti svojo oblast iz te svoje najjužnejše postojanke naprej proti jugu in tod mimo naj bi vodila nova trgovska pot z Dunaja v Italijo. Po izumrtju rodbine Babenberžanov je Laško posestvo prišlo v roke Habsburžanov, ki pa se zanj niso preveč brigali, zastavljali so ga raznim fevdalcem, med drugim celjskim grofom.

PRIMOŽ TRUBAR V LAŠKEM

V dobi reformacije je tu nekaj let kot vikar služboval Primož Trubar. Rodila pa sta se v Laškem dva humanista, Mihael Tiffernus in Avguštin Prugl. Slednji je znan zlasti kot zbiralec rimskih napisov.

Med kmečke punte sodi upor laških sejarjev zoper vinski davke leta 1572, posebno aktivni pa so bili laški podložniki v kmečkem puntu 1635, ko so zasedli sedež gospostva in gradove v okolici.

V prvi polovici 19. stoletja se znatno zboljšala prometna in s tem gospodarska situacija Laškega z izgradnjo ceste in pozneje še že-

leznice. Zdaj se začenja razvijati industrija in rudarstvo. Pivovarna, premogovniki in zdravilišče so močno spremenili lice mesta, ki je dolgo časa imelo bolj obrobno lego.

SPREMENJEN NARODNOSTNI SESTAV TRGA

Po marčni revoluciji leta 1848 je dobilo Laško nove upravne pristojnosti. Kot sedež okrajnega sodišča je zdaj sprejelo številne uradnike, ki pa so bili večinoma Nemci. Isto velja za podjetnike in njihove nameščence. S tem pa se je spremenil narodnostni sestav v trgu in so se začeli narodnostni boji. Vsaka narodnost je imela svoja društva in svoje organizacije, je gasilsko društvo, ki sodi med najstarejše v Sloveniji, je bilo skupno. Nemci so izposlovali samostojno občino za trg, in res so brez slovenske okolice dosegli v občini večino, tako da je imelo Laško od 1873 do 1918 nemškega župana. Ker je bila državna šola slovenska, je nemško šolsko društvo postavilo še nemško šolo. Že takrat prakticirana oblika ljudskih štetij pa je izkazala nemško večino tako leta 1900 kot 1910.

NARODNOSTNI BOJI SO PRENEHALI

V stari Jugoslaviji so prenehali narodnostni boji, zato pa je stopila v ospredje politična diferenciacija. A čeprav so bili politični boji tega časa zelo hudi, je vendar v Laškem vladala na kulturnem področju sloga med tabori, prav do zadnjih let pred drugo svetovno vojno.

Toda vse zaprtije so bile pozabljene, ko so Nemci vkorakali v Jugoslavijo. Odpor proti nacizmu je združeval vse prebivalstvo razen izrazitih nemčurjev. Okoliš Laškega je doživel več partizanskih akcij, ki so presegle krajevni okvir in žrtve, ki jih je doprineslo prebivalstvo, so zelo visoke. Poleg tega pa je bilo mesto še močno poškodovano od bombardiranja.

LAŠKO — MESTECE KULTURNIH SPOMENIKOV

Danes se nam Laško predstavlja kot razgibano mestece s pomembnimi kulturnimi spomeniki in zanimivimi industrijskimi ter turističnimi podjetji. Jubilejna praznovanja pa so pokazala, da se mesto ne zaveda samo svoje bogate tradicije, temveč da z novimi idejami in mladostnim zanosom gradi še lepšo bodočnost.

Dejavnost bilčovske mladine tudi na športnem področju

Prejšnjo nedeljo popoldne je bil pod iniciativo Krajevnega odbora ZSM — Bilčovs proizveden turnir namiznega tenisa za dekleta iz Bilčova in okolice. Turnir se je odvijal v dvorani v Šentjakobu. Dekleta so se hrabro borila ena proti drugi. Vse so vzele ta turnir zelo resno, če pomislimo, da so se tedne poprej intenzivno pripravljale ter trenirale, kar je pri mnogih končno tudi potrdil rezultat.

Lestvica tega turnirja je bila sledeča: Prva in najboljša igralka je bila Ogris-Martič Geli, 2. mesto je zasedla Mili Gasser, 3. mesto ex equo Mici Jesenko, Krista Krušič, 5. mesto ex equo Emi Stingler, Majda Gabriel, Martina Ogris, Rezi Valentinitš, 9. mesto ex equo Marija Krušič, Marija Sting-

ler, Kati Kropivnik, Toni Partl ter Elisabeth Hedenig.

Dvorana je bila nabito polna radovednih fantov, ki so bili ob izredno dobrem igranju ter dobri taktiki ter tehniki posameznih deklet zelo navdušeni.

Temu bo sledil turnir namiznega tenisa za fante.

M. J.

OBIRSKO (Čestitamo)

Pred kratkim je zaključil svoj študij (prirodopis, fizika, kemija) na graški univerzi Mirko Oražec z Obirskega.

Iskrenim čestitkam se pridružujeta NSKS in NT.